

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΜΕ ΤΙΤΛΟ

«I) Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενσωμάτωση της Α-Π 2003/577/ΔΕΥ, της Α-Π 2005/212/ΔΕΥ, της Α-Π 2006/783/ΔΕΥ, όπως τροποποιήθηκε με την Α-Π 2009/299/ΔΕΥ και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, II) Προϋποθέσεις τοποθέτησης ανηλίκων σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια από και προς κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει του άρθρου 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27^{ης} Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον Κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, III) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2013 σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας, IV) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου»

I. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

«Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβασης της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενσωμάτωση της Α-Π 2003/577/ΔΕΥ, της Α-Π 2005/212/ΔΕΥ, της Α-Π 2006/783/ΔΕΥ, όπως τροποποιήθηκε με την Α-Π 2009/299/ΔΕΥ και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ»

Εισαγωγή

Η νομοθεσία που αφορά στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει αποτελέσει τα τελευταία χρόνια αντικείμενο αλλεπάλληλων τροποποιήσεων και βελτιώσεων, με πιο σημαντικές εκείνες α) του ν. 3691/2008 (Α' 166), με τον οποίο μεταξύ άλλων ενσωματώθηκαν στη νομοθεσία μας οι Οδηγίες 2005/60/ΕΚ και 2006/70/ΕΚ και μια σειρά Συστάσεων της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF), β) του ν. 3875/2010 (Α' 158), με τον οποίο μεταξύ άλλων κυρώθηκε η Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (Σύμβαση του Παλέρμο) και αντιμετωπίστηκαν ορισμένες αδυναμίες του προηγούμενου νόμου και γ) του ν. 3932/2011 (Α' 49) με τον οποίο μεταξύ άλλων συνεστήθη η νέα «Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης».

Στο πλαίσιο της ανωτέρω προσπάθειας εντάσσεται η κύρωση με το παρόν Σχέδιο Νόμου του πλέον σύγχρονου διεθνούς συμβατικού οργάνου με δεσμευτικό χαρακτήρα στο υπό συζήτηση θεματικό πεδίο, ήτοι της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», που υπεγράφη στη Βαρσοβία στις 16 Μαΐου 2005. Η κύρωση της εν λόγω Σύμβασης συνοδεύεται από την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία δύο Αποφάσεων-πλαίσιο και μιας Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με απολύτως συναφές περιεχόμενο: της Απόφασης-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, «σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών και αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση», της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 6^{ης}

Οκτωβρίου 2006, «σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης» (όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 της Απόφασης-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2009), και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, «σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (η οποία αντικαθιστά κατά το πλείστον την Απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, «για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος»).

Το αποτέλεσμα της κύρωσης και ενσωμάτωσης των ανωτέρω συμβατικών και ενωσιακών κειμένων θα είναι ιδίως η δημιουργία, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός κοινού χώρου εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, αλλά και η σημαντική διευκόλυνση της εκτέλεσης αντίστοιχων αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ταυτόχρονα, βελτιώνεται το νομοθετικό πλαίσιο για τη λήψη και εφαρμογή των σχετικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο, με στόχο αφενός τον αποτελεσματικότερο εντοπισμό των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος, και αφετέρου τη διεύρυνση των δυνατοτήτων δέσμευσης και δήμευσής τους, ιδίως στο μέτρο που συνδέονται με οργανωμένες μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς.

ΤΜΗΜΑ Α': ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Η κυρούμενη Σύμβαση αντικαθιστά ουσιαστικά (χωρίς όμως να καταργεί και τυπικά) την προγενέστερη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» του 1990 που τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 1993 και κυρώθηκε στη χώρα μας με τον ν. 2655/1998 (Α' 264). Η τελευταία αυτή Σύμβαση έχει ήδη κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης (47 κράτη), καθώς και από δύο μη Ευρωπαϊκές χώρες, την Αυστραλία και το Καζακστάν, αποτελεί δε σημείο αναφοράς στις διεθνείς συζητήσεις και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη χάραξη μιας συμπαγούς πολιτικής κατά του ξεπλύματος χρήματος. Ωστόσο, δεκαπέντε έτη μετά την ψήφισή της, νεότερες εξελίξεις κατέστησαν εμφανή την ανάγκη επικαιροποίησής της και προσαρμογής της στις νέες συνθήκες που δημιουργήσαν η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, η εξέλιξη των τεχνικών του ξεπλύματος (σκόπευση του μη τραπεζικού τομέα, χρήση επαγγελματικών μεσολαβητών κ.ο.κ.) και η εξάπλωση του

παράλληλου (αν και διαφορετικής φύσης) προβλήματος της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στις εξελίξεις αυτές περιλαμβάνεται και η συσσώρευση (προηγουμένως ελλείπουσας) εμπειρίας από την εθνική πρακτική των κρατών μερών, την εποπτική λειτουργία και τις αναθεωρητικές διαδικασίες οργάνων όπως η Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) και η Επιτροπή Ειδικών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αξιολόγηση των μέτρων κατά του ξεπλύματος χρήματος (MONEYVAL), καθώς και από τα αποτελέσματα της ενεργοποίησης και νομοθετικής δραστηριοποίησης στο υπό συζήτηση πεδίο και άλλων διεθνών οργανισμών (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΗΕ, Egmond Group κ.α.).

Οι συζητήσεις για την αναθεώρηση της Σύμβασης του 1990 ξεκίνησαν ήδη το 1998 (με τη σκέψη αρχικά κατάρτισης ενός συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου προς αυτή), κατέληξαν δε σε ένα νέο συμβατικό κείμενο με σημαντικές προσθήκες, κυρίως στα εξής σημεία:

α) Η Σύμβαση κατέστη πιο συμπαγής και φιλική προς τον χρήστη, επιτρέποντας στους εφαρμοστές της πράξης να ανατρέχουν σε ένα μόνο συμβατικό όργανο ρύθμισης των σχετικών υποχρεώσεων, τόσο σε διεθνές όσο και σε εσωτερικό επίπεδο, και να μην εξαρτώνται από μια σειρά κειμένων που ρυθμίζουν μεμονωμένα επιμέρους ζητήματα της πρόληψης και ελέγχου του ξεπλύματος χρήματος και της διεθνούς συνεργασίας. Έτσι ενθαρρύνεται η αξιοποίηση της σύμβασης για κάθε συναφές ζήτημα και γίνεται πιο εύκολη η κατανόηση των διατάξεών της.

β) Μέχρι πρότινος δεν υπήρχε μια διεθνής σύμβαση με δεσμευτικό χαρακτήρα που να καλύπτει ταυτόχρονα την νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η Σύμβαση επεκτάθηκε, έτσι, ακολουθώντας την τάση που έχει παγιωθεί στο διεθνές πεδίο (στο πλαίσιο που διέπει την λειτουργία της FATF, στην MONEYVAL, στον ΟΗΕ, στην Ε.Ε. κ.α.) και στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ήδη υπάρχοντα σχετικά κείμενα και ιδίως τη Σύμβαση του ΟΗΕ για την πάταξη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της 9ης Δεκεμβρίου 1999, της οποίας τη σημασία υπογραμμίζει.

γ) Τα προγενέστερα διεθνή συμβατικά κείμενα προέβλεπαν τη λήψη μέτρων κατά του ξεπλύματος, εστιάζοντας στην καταστολή και τη διεθνή συνεργασία (λ.χ. ποινικοποίηση του ξεπλύματος, προσωρινά μέτρα, δήμευση, διεθνής συνεργασία), χωρίς να προσδίδουν αντίστοιχη βαρύτητα σε προληπτικά και άλλα μέτρα, όπως η οικοδόμηση ειδικών μονάδων χρηματοοικονομικών ελέγχων, η ανάκτηση και διανομή των δημευόμενων περιουσιακών στοιχείων κ.ο.κ. Το κενό αυτό καλύπτει η παρούσα Σύμβαση.

δ) Η Σύμβαση αναφέρεται συγκεκριμένα (άρθρο 13) στην υποχρέωση των κρατών μερών να οικοδομήσουν ένα συγκροτημένο και συμπαγές εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τον έλεγχο και την εποπτεία των οικονομικών φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να λάβουν για τον σκοπό αυτό αρκούντως υπόψη τους διεθνώς αναγνωρισμένους κανόνες, συμπεριλαμβανομένων ιδίως των αναθεωρημένων Συστάσεων της FATF. Οι τελευταίες καθίστανται έτσι πλέον ξεκάθαρα μέρος του κεκτημένου του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Καθόσον αφορά στην ενσωμάτωση των προβλέψεων της Σύμβασης στην εθνική μας νομοθεσία, τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι περιορισμένα, με δεδομένες τις ήδη υφιστάμενες, εκτεταμένες ρυθμίσεις του ν. 3691/2008. Περισσότερη έμφαση δίνεται στην ανανέωση του καθεστώτος που ισχύει αναφορικά με τη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από άλλα κράτη μέρη –καθεστώς που διέπεται σήμερα από τον κυρωτικό της Σύμβασης του 1990 ν. 2655/1998– προκειμένου η εν λόγω διαδικασία να καταστεί πιο ευέλικτη και αποτελεσματική. Παρά την ανανέωση αυτή και παρότι η νέα Σύμβαση είναι πολύ πληρέστερη της παλιάς Σύμβασης του 1990, επελέγη να μη καταργηθούν ταυτόχρονα οι διατάξεις του ν. 2655/1998 που προσαρμόζουν το Ελληνικό δίκαιο στην παλιότερη Σύμβαση και περιέχουν τις διατυπούμενες από την Ελλάδα σε σχέση με αυτή επιφυλάξεις. Κι αυτό γιατί το άρθρο 49 της παρούσας Σύμβασης, που ρυθμίζει τη σχέση των δύο υπό συζήτηση συμβατικών κειμένων, δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέρη της νέας Σύμβασης να παραμείνουν δεσμευμένα από την παλαιότερη προκειμένου να αποφευχθεί η δημιουργία νομικών κενών. Έτσι, η Ελλάδα και τα κράτη μέρη που κυρώνουν την παρούσα Σύμβαση θα εφαρμόζουν αυτή στις μεταξύ τους σχέσεις (ακόμα και αν είναι και τα δύο μέρη στη Σύμβαση του 1990), ενώ στις σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας ως κράτους μέρους στην παρούσα Σύμβαση (που έχει κυρώσει και εκείνη του 1990) και ενός κράτους μέρους μόνο στην παλαιότερη Σύμβαση, θα εφαρμόζεται η τελευταία, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν διατυπωθεισών επιφυλάξεων.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι σαφές ότι οι προσαρμοστικές προς την παρούσα Σύμβαση διατάξεις που αφορούν στη δέσμευση και δήμευση περιουσιακών στοιχείων, θα έχουν στην πράξη ούτως ή άλλως σχετικά περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, με δεδομένο ότι ειδικά στις σχέσεις των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ τους θα εφαρμόζεται το ενωσιακό δίκαιο που έχει αποτυπωθεί στις Αποφάσεις-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ και

2006/783/ΔΕΥ, όπως αυτές ενσωματώνονται στο εθνικό μας δίκαιο σύμφωνα με το Τμήμα Β' του Μέρους Πρώτου του παρόντος νόμου.

Ενόψει των ανωτέρω, το Τμήμα Α' του Μέρους Πρώτου περιλαμβάνει εννέα άρθρα. Με το άρθρο 1 κυρώνεται η παρούσα Σύμβαση, ενώ στο άρθρο 2 προσδιορίζεται η εφαρμοζόμενη διαδικασία για την εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης άλλου κράτους μέρους. Στο άρθρο 3 ορίζεται το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών ως αρμόδιο για την αντίστοιχη εκτέλεση αποφάσεων δήμευσης. Στο άρθρο 4 ορίζεται ως Κεντρική Αρχή για τη διαβίβαση των σχετικών αιτημάτων το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στα άρθρα 5 προβλέπεται η λήψη υπόψη των καταδικαστικών αποφάσεων άλλων κρατών μερών για την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων περί υποτροπής, στο άρθρο 6 προβλέπονται οι αναγκαίες τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, ενώ στο άρθρο 7 εισάγονται ορισμένες αναγκαίες τροποποιήσεις του ν. 3691/2008. Το άρθρο 8 προβαίνει στην αναγκασία προσαρμογή του ν. 2655/1998, και τέλος το άρθρο 9 περιέχει τις επιφυλάξεις και δηλώσεις που συνοδεύουν την κύρωση της Σύμβασης. Ειδικότερα:

Άρθρο 1

Στο άρθρο 1 περιλαμβάνεται η κυρούμενη Σύμβαση στο πρωτότυπο και (αυθεντικό για την ερμηνεία της) αγγλικό και γαλλικό κείμενό της και στην Ελληνική μετάφρασή της.

Άρθρο 2

Το άρθρο 21 της Σύμβασης καθιερώνει την υποχρέωση επιβολής, μετά από αίτημα άλλου κράτους μέρους, προσωρινών μέτρων, όταν το κράτος που αιτείται βοήθεια έχει αρχίσει ποινικές διαδικασίες ή διαδικασίες δήμευσης και ζητεί τη δέσμευση ή κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που είτε αποτελούν ήδη αντικείμενο αιτήματος δήμευσης είτε μπορούν σε μεταγενέστερο στάδιο να αποτελέσουν αντικείμενο τέτοιου αιτήματος. Η εν λόγω πρόβλεψη είναι σχεδόν πανομοιότυπη με εκείνη του άρθρου 11 της Σύμβασης του 1990. Το άρθρο δεύτερο του ν. 2655/1998, με τον οποίο κυρώθηκε η εν λόγω Σύμβαση, προβλέπει ως αρμόδιο για την ικανοποίηση των αιτημάτων δέσμευσης τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών της περιφέρειας της τελευταίας γνωστής κατοικίας ή διαμονής του προσώπου στο οποίο αναφέρεται η αίτηση ή της περιφέρειας όπου βρίσκεται η περιουσία ή τα μέσα επί των οποίων ζητείται η επιβολή προσωρινών μέτρων. Προς βελτίωση της ανωτέρω πρόβλεψης, με το άρθρο 2 προτείνεται σε περίπτωση υποβολής τέτοιου

αιτήματος από άλλο κράτος μέρος της παρούσας Σύμβασης να εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 48 του ν. 3691/2008, το οποίο περιέχει αναλυτική ρύθμιση των δυνατοτήτων δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης περιουσιακών στοιχείων, αλλά και άρσης των σχετικών μέτρων, σε συνδυασμό με τις σχετικές με την παροχή δικαστικής συνδρομής διατάξεις.

Άρθρο 3

Το άρθρο 23 της Σύμβασης προβλέπει την υποχρέωση των κρατών μερών της Σύμβασης είτε να εκτελούν αυτόματα μια απόφαση δήμευσης δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους είτε να υποβάλλουν το σχετικό αίτημα στις αρμόδιες εγχώριες αρχές και, αφού αυτές χορηγήσουν εντολή δήμευσης, να εκτελούν την εντολή αυτή. Η υποχρέωση αυτή βρίσκεται με πανομοιότυπη σχεδόν διατύπωση και στο άρθρο 13 της παλιάς Σύμβασης του 1990, ο δε Έλληνας νομοθέτης είχε επιλέξει, με το άρθρο τρίτο του ν. 2655/1998, ορθά τη δεύτερη εκδοχή, ήτοι όχι την αυτόματη εκτέλεση, αλλά την εισαγωγή της αίτησης δήμευσης στο συμβούλιο πλημμελειοδικών με πρόταση του αρμόδιου εισαγγελέα, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλεπόταν για τη δέσμευση επί προανάκρισης ή προκαταρκτικής εξέτασης στο άρθρο 5 του ν. 2331/1995.

Με το άρθρο 3 επιλέγεται ομοίως η εκδοχή του άρθρου 23 παρ. 1 β' της Σύμβασης, προτιμάται όμως να ορισθεί πιο συγκεκριμένα, ότι τα σχετικά αιτήματα υποβάλλονται στο κατά τόπο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδικών, το οποίο αποφασίζει με βούλευμά του, μετά από πρόταση του αρμόδιου εισαγγελέα, αν θα τα κάνει ή όχι δεκτά, εφαρμόζοντας μάλιστα, σε καταφατική περίπτωση, ανάλογα και τις διατάξεις περί δήμευσης του άρθρου 46 παρ. 2 εδ. α' του ν. 3691/2008. Κατά του εκδιδόμενου βουλεύματος υφίσταται, επίσης, δικαίωμα έφεσης και αναίρεσης των θιγόμενων μερών, κατ' ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 492 και 504 παρ. 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 4

Το άρθρο 33 της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη μέρη να ορίσουν μια κεντρική αρχή για την παραλαβή και αποστολή των αιτημάτων που υποβάλλονται στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας για την εφαρμογή της Σύμβασης, όπως και για τη διαβίβασή τους στις

αρμόδιες προς εκτέλεση αρχές. Με το άρθρο 4 του Σχεδίου Νόμου ορίζεται ως Κεντρική Αρχή το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σημειωτέον, ότι και με το άρθρο τρίτο του ν. 2655/1998, που αφορά στο πανομοιότυπο άρθρο 23 της παλιάς Σύμβασης του 1990, ως κεντρική αρχή ορίσθηκε ο Υπουργός Δικαιοσύνης.

Άρθρο 5

Το άρθρο 6 της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη μέρη να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την επαρκή διαχείριση των δεσμευθέντων ή κατασχεθέντων – ως προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες – περιουσιακών στοιχείων. Στο ίδιο πνεύμα, το άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ προβλέπει τη λήψη από τα κράτη μέλη των αναγκαίων μέτρων, για παράδειγμα με τη θέσπιση κεντρικών υπηρεσιών, εξειδικευμένων υπηρεσιών ή ισοδύναμων μηχανισμών, ώστε να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύονται ενόψει πιθανής δήμευσης, περαιτέρω δε την υποχρέωση των κρατών μελών να εξετάσουν την πιθανότητα να λάβουν μέτρα που επιτρέπουν τη χρήση των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων για το δημόσιο συμφέρον ή για κοινωνικούς σκοπούς. Προς εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων, το άρθρο 5 του Σχεδίου Νόμου εξουσιοδοτεί τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τους συναρμόδιους αυτού υπουργούς να συστήσουν με απόφασή τους υπηρεσία ή να καθορίσουν έναν από τους υφιστάμενους φορείς ως αρμόδιο για την κεντρική και αποτελεσματική διαχείριση αφενός των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων και αφετέρου των περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύονται ενόψει πιθανής δήμευσης. Στους σκοπούς, τους οποίους μπορεί δυνητικά να υπηρετεί η διαχείριση των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων, περιλαμβάνεται ρητά – πέραν της εξυπηρέτησης δημόσιων ή κοινωνικών σκοπών, όπως η διασφάλιση της δημόσιας τάξης και η πρόληψη της εγκληματικότητας – και η ικανοποίηση των θυμάτων των εγκληματικών δραστηριοτήτων από τις οποίες προέρχονται τα υπό συζήτηση στοιχεία. Επιπλέον, διευκρινίζεται ότι η έννοια της αποτελεσματικής διαχείρισης των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, εν αναμονή της δικαστικής απόφασης που θα κρίνει την τελική τύχη τους, περιλαμβάνει και τη δυνατότητα πώλησης ή μεταβίβασης αυτών, όταν κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο για τη διασφάλιση της οικονομικής τους αξίας – η διαχείριση θα πρέπει να γίνεται με τον δέοντα τρόπο, με γνώμονα όχι μόνο το δημόσιο συμφέρον, αλλά πρωτίστως τα οικονομικά

συμφέροντα του ίδιου του κυρίου των περιουσιακών στοιχείων, η περιουσιακή αξία των οποίων κινδυνεύει να απομειωθεί κατά τη διάρκεια της δέσμευσης.

Άρθρο 6 παρ. 1

Με την παράγραφο 1 του άρθρου 6 αναμορφώνεται το άρθρο 76 του Ποινικού Κώδικα, ούτως ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άρθρων 3 παρ. 1 και 5 της Σύμβασης και 4 παρ. 1 και 6 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ καθόσον αφορά στη ρητή συμπερίληψη αντικειμένων εμμέσως αποκτηθέντων από εγκληματικές πράξεις και στην υιοθέτηση προβλέψεων που αφορούν: α) στη δήμευση επί περιπτώσεων ανάμειξης των αντικειμένων με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, οπότε η δήμευση επιβάλλεται μέχρι του ποσού της αξίας των ως άνω αναμειχθέντων αντικειμένων (αντίστοιχη πρόβλεψη έχει εισαχθεί ήδη στο άρθρο 238 παρ. 1 ΠΚ, εισάγεται δε και παρακάτω, με το άρθρο 7 παρ. 2 στο άρθρο 46 παρ. 1 του ν. 3691/2008), β) στη δυνατότητα αναπληρωματικής δήμευσης (κατ' αντιστοιχία προς όσα ισχύουν ήδη στο άρθρο 46 παρ. 2 του ν. 3691/2008), γ) στη δυνατότητα επιβολής χρηματικής ποινής αντί δήμευσης, μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στην αξία των μη δυνάμενων να δημευθούν αντικειμένων (κατ' αντιστοιχία και πάλι προς όσα ισχύουν στο άρθρο 46 παρ. 2 ν. 3691/2008), και δ) στη δήμευση εις χείρας τρίτων, υπό συγκεκριμένες, αυστηρές προϋποθέσεις που παρατίθενται αναλυτικά στην παράγραφο 5 του προτεινόμενου άρθρου (σύμφωνα με όσα επιτάσσει το άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ). Εισάγονται, περαιτέρω, για πρώτη φορά (στην προτεινόμενη παράγραφο 2 του άρθρου) κατευθυντήριες γραμμές που οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τα δικαστήρια κατά την κρίση επί της αναλογικότητας της επιβολής της δήμευσης. Η ισχύουσα πρόβλεψη περί επιβολής δήμευσης ως μέτρου ασφαλείας (άρθρο 76 παρ. 2 ΠΚ) διατηρείται ως παράγραφος 6 του προτεινόμενου άρθρου, ενώ η ισχύουσα παράγραφος 3 (η οποία γίνεται πλέον παράγραφος 7) συμπληρώνεται με την παροχή στο δικαστήριο της δυνατότητας να αποφασίσει αν αυτά που δημεύθηκαν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το δημόσιο συμφέρον ή για κοινωνικούς σκοπούς, ή για την ικανοποίηση του θύματος.

Άρθρα 6 παρ. 2 και 7 παρ. 1

Το ξέπλυμα χρήματος και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας τελούνται πολλές φορές διασυννοριακά από εγκληματικές οργανώσεις, τα μέλη των οποίων καταδικάζονται κάποτε σε περισσότερες από μια χώρες. Για τον λόγο αυτό και με δεδομένο ότι σε πολλά νομικά

συστήματα, όπως στο δικό μας, η υποτροπή οδηγεί σε επιβάρυνση της επιβαλλόμενης ποινής, το άρθρο 11 της Σύμβασης προβλέπει τη λήψη υπόψη για τον καθορισμό του ύψους της ποινής και τυχόν αμετάκλητων καταδικαστικών αποφάσεων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη της Σύμβασης. Η υποχρέωση αυτή εκπληρώνεται με τα προτεινόμενα άρθρα 6 παρ. 2 και 7 παρ. 1. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρόμοιες προβλέψεις, που εισάγουν την αρχή της «διεθνούς υποτροπής», βρίσκονται και σε άλλα διεθνή κείμενα, όπως στο άρθρο 1 της Απόφασης Πλαίσιο του Συμβουλίου της 6^{ης} Δεκεμβρίου 2001 που τροποποίησε (εισάγοντας ένα νέο άρθρο 9Α) την Απόφαση Πλαίσιο 2000/383/ΔΕΥ της 29^{ης} Μαΐου 2000 για την «ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη εν όψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων». Σε συμμόρφωση προς την εν λόγω πρόβλεψη, με το άρθρο 25 του ν. 3663/2008 προσετέθη στον Ποινικό μας Κώδικα νέο άρθρο 214Α, αναφορικά με καταδίκες για εγκλήματα των άρθρων 207 έως 211 και 214 του Ποινικού Κώδικα.

Σε πρακτικό επίπεδο, είναι αλήθεια ότι η εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων προσκρούει στις δυσκολίες έγκαιρης ενημέρωσης των εγχώριων δικαστηρίων για την ύπαρξη αλλοδαπών καταδικαστικών αποφάσεων. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαστικής Συνδρομής σε Ποινικές Υποθέσεις της 20^{ης} Απριλίου 1959 που κυρώθηκε στη χώρα μας με τον ν. 4218/1961, «το προς ο η αίτησις Μέρος θα ανακοινώσει εν ω μέτρω δύνανται αι παρ' αυτό δικαστικά αρχαί να λάβωσι τοιαύτας πληροφορίες, αντίγραφα ή αποσπάσματα του Ποινικού Μητρώου και πάσαν ετέραν εκ τούτου πληροφορίαν ήτις ήθελε ζητηθή παρά του αιτούντος Μέρους διά τας ανάγκας ποινικής τινός υποθέσεως.».

Άρθρο 7 παρ. 2-5

Με τις λοιπές παραγράφους του άρθρου 7 εισάγονται προσθήκες και τροποποιήσεις του ν. 3691/2008 που επιβάλλονται από την κυρούμενη Σύμβαση, αλλά και από βασικές αρχές του κράτους δικαίου. Ταυτόχρονα, ενσωματώνεται το άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ περί εκτεταμένης δήμευσης.

Ειδικότερα, με τη δεύτερη παράγραφο υιοθετείται η πρόβλεψη της Σύμβασης, σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση ανάμειξης του προϊόντος του αδικήματος με περιουσία που προέρχεται από νόμιμες πηγές, η κατάσχεση (δέσμευση) και η δήμευση επιβάλλονται μέχρι του ποσού της αξίας του προϊόντος αυτού. Αντίστοιχη πρόβλεψη έχει εισαχθεί ήδη, όπως

προελέχθη, ειδικά για τα αδικήματα δωροδοκίας στο άρθρο 238 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.

Η τρίτη παράγραφος αντικαθιστά το άρθρο 47 του ν. 3691/2008, διευρύνοντας την δυνατότητα αποζημίωσης υπέρ του Δημοσίου σε κάθε περίπτωση καταδίκης σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών ετών, και εξειδικεύοντας παράλληλα τα αδικήματα για τα οποία υφίσταται αυτή η δυνατότητα, σε εκείνα που απαριθμούνται στην παράγραφο 2 του συγκεκριμένου άρθρου, ήτοι σε εκείνα που επιβάλλονται κατά το άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ.

Με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 7 υιοθετείται η επιβαλλόμενη από τη Σύμβαση (άρθρο 8) και την Οδηγία 2014/42/ΕΕ (άρθρα 6 παρ. 2, 7 παρ. 2 και 9 παρ. 9) προστασία καλόπιστων τρίτων, που έχουν αποκτήσει δικαιώματα επί του λογαριασμού ο οποίος καταλαμβάνεται από απαγόρευση κίνησης. Το ισχύον σήμερα καθεστώς παρέχει την προστασία αυτή μόνο επί απαγόρευσης εκποίησης ακινήτων (άρθρο 48 παρ. 3 του νόμου 3691/2008).

Τέλος, στο άρθρο 48 του ν. 3691/2008 η παράγραφος 6 αναριθμείται σε 7 και προστίθεται νέα παράγραφος 6, η οποία παρέχει και στην περίπτωση της νομιμοποίησης τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 49Α παρ. 11 του συγκεκριμένου νόμου στην περίπτωση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Διατάξεις αντίστοιχου περιεχομένου υπάρχουν, σημειωτέον, και σε άλλους νόμους, όπως στο άρθρο 10 παρ. 2 του ν. 3126/2003, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 4 του ν. 3961/2011.

Άρθρο 8

Με το άρθρο 8 εισάγονται τροποποιήσεις του ν. 2655/1998, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες προκειμένου αυτός να εναρμονιστεί με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου. Με την πρώτη παράγραφο του άρθρου τροποποιείται το άρθρο τρίτο του προαναφερόμενου νόμου και καθιερύεται αρμοδιότητα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών προκειμένου περί αιτημάτων δήμευσης άλλων κρατών μερών της Σύμβασης του 1990. Με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου επανέρχονται σε ισχύ δηλώσεις του ελληνικού κράτους ως προς το εύρος εφαρμογής της ίδιας σύμβασης.

Άρθρο 9

Στο άρθρο 9 διατυπώνονται οι πολυάριθμες επιφυλάξεις και δηλώσεις της χώρας μας επί άρθρων της Σύμβασης που παρέχουν αυτήν τη δυνατότητα. Οι επιφυλάξεις και δηλώσεις αυτές έχουν ως εξής:

- α) Με βάση την παρ. 2 του άρθρου 53 της Σύμβασης, η Ελλάδα επιφυλάσσεται του δικαιώματός της να μην εφαρμόσει το άρθρο 7 παρ. 2 γ', που αφορά στην υιοθέτηση μέτρων για την παρακολούθηση για μια συγκεκριμένη περίοδο των τραπεζικών κινήσεων που διενεργούνται μέσω ενός ή περισσότερων λογαριασμών, και το άρθρο 9 παρ. 6 της Σύμβασης, που αφορά στη δυνατότητα καταδίκης κάποιου για ξέπλυμα, ακόμα και όταν δεν έχει προσδιορισθεί το συγκεκριμένο έγκλημα που έχει τελεσθεί και από το οποίο προέρχονται τα νομιμοποιούμενα έσοδα.
- β) Με βάση την παρ. 5 του άρθρου 46 της Σύμβασης, η Ελλάδα επιφυλάσσεται να εφαρμόζει το άρθρο 46 που αφορά στη συνεργασία μεταξύ των εθνικών μονάδων χρηματοοικονομικών ελέγχων, μόνον υπό τον όρο της τήρησης του κανόνα της αμοιβαιότητας.
- γ) Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 της Σύμβασης, τα κράτη μέρη πρέπει να εξασφαλίσουν τη δυνατότητα δήμευσης των προϊόντων και οργάνων του εγκλήματος, περιορίζοντας αν θέλουν, με δήλωσή τους, τη δυνατότητα αυτή σε συγκεκριμένες κατηγορίες εγκλημάτων. Η χώρα μας προβαίνει στη σχετική δήλωση παραπέμποντας για την εφαρμογή της Σύμβασης στα αδικήματα για τα οποία εφαρμόζεται και το άρθρο 46 του ν. 3691/2008.
- δ) Η παρ. 4 του άρθρου 3 της Σύμβασης απαιτεί από τα κράτη μέρη να εισαγάγουν στην εθνική τους νομοθεσία ένα είδος αντιστροφής του βάρους της απόδειξης αναφορικά με τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών στοιχείων που εμπίπτουν δυνητικά στις διατάξεις περί δήμευσης και συνδέονται με τους δράστες σοβαρών αδικημάτων ή άλλων αδικημάτων που καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο. Η υποχρέωση, όμως, αυτή εισαγωγής ενός «τεκμηρίου μη νόμιμης προέλευσης» ισχύει μόνο στο μέτρο που είναι συμβατή με τις αρχές του εγγώριου δικαίου, ενώ το άρθρο 53 παρ. 4 της Σύμβασης χορηγεί ρητά δικαίωμα δήλωσης για τη μη αναγνώρισή της. Παρότι το εν λόγω τεκμήριο αφορά στο στάδιο μετά την κατάγνωση της ενοχής και δεν συνεπάγεται την συνολική αντιστροφή του βάρους της απόδειξης στην ποινική διαδικασία (βλ. και ΕΔΔΑ, Απόφαση της 7-10-1988, Salabiaku κατά Γαλλίας και ΕΔΔΑ, Απόφαση της 5-7-2001, Phillips κατά Ηνωμένου Βασιλείου), κρίθηκε σκόπιμο να γίνει χρήση του δικαιώματος μη υιοθέτησής του, που παρέχεται στην παρ. 3 του άρθρου 53, ώστε να αποφευχθεί κάθε ενδεχόμενο κατάχρησής του.

ε) Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 4 της Σύμβασης, τα βασικά αδικήματα στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες πρέπει να περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστο τα απαριθμούμενα στο παράρτημα της Σύμβασης που αντιστοιχούν ακριβώς σε εκείνα που απαριθμούνται στις Συστάσεις της FATF. Πέραν αυτής της υποχρέωσης τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν το αδίκημα σε συγκεκριμένες κατηγορίες βασικών αδικημάτων, δηλώνοντας τυχόν περιορισμούς στη γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η χώρα μας έχει επιλέξει να συμπεριλάβει στα βασικά αδικήματα κάθε αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στέρησης της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος. Προβαίνει δε στη σχετική δήλωση παραπέμποντας στην απαρίθμηση του άρθρου 3 του ν. 3691/2008.

στ) Το άρθρο 17 παρ. 5 της Σύμβασης δίνει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δηλώσουν ότι θα ικανοποιούν τα αιτήματα παροχής πληροφοριών για τους τραπεζικούς λογαριασμούς φυσικών ή νομικών προσώπων μόνο σε σχέση με τα απαριθμούμενα στο παράρτημα της Σύμβασης βασικά αδικήματα. Η Ελλάδα κάνει εν μέρει χρήση αυτής της δυνατότητας και δηλώνει ότι το εν λόγω άρθρο θα εφαρμόζεται μόνο αναφορικά με αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή βασικά αδικήματα του ν. 3691/2008.

ζ) Με δεδομένη την ανωτέρω (υπό α') επιφύλαξη της Ελλάδας να μην εφαρμόσει το άρθρο 7 παρ. 2 γ', που αφορά στην υιοθέτηση μέτρων για την παρακολούθηση για μια συγκεκριμένη περίοδο τραπεζικών κινήσεων μέσω λογαριασμών, η Ελλάδα επιφυλάσσεται ουσιαστικά και του δικαιώματός της να μην ικανοποιεί τα σχετικά αιτήματα άλλων κρατών μερών της Σύμβασης.

η) Το άρθρο 24 παρ. 2 της Σύμβασης ορίζει ότι τα κράτη που εξετάζουν ένα αίτημα δέσμευσης άλλου κράτους μέρους δεσμεύονται από τα συμπεράσματα, ως προς τα γεγονότα, στο βαθμό που δηλώνονται σε μια καταδίκη ή δικαστική απόφαση του αιτούντος μέρους ή στο βαθμό που μια τέτοια καταδίκη ή δικαστική απόφαση βασίζεται σιωπηρά σε αυτά. Η Ελλάδα επιφυλάσσεται να εφαρμόζει την παράγραφο αυτή μόνο στο μέτρο που αυτό δεν προσκρούει στο Σύνταγμα και στις θεμελιώδεις αρχές του νομικού της συστήματος.

θ) Το άρθρο 31 παρ. 2 της Σύμβασης αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο, η επίδοση νομικών εγγράφων που αφορούν λ.χ. στην απόφαση δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων ή στην εκτέλεση μιας σχετικής απόφασης να γίνεται σύμφωνα με το δίκαιο του επιδίδοντος

κράτους ακόμα και με τη χρήση ανεπίσημων οδών, ήτοι απευθείας με το ταχυδρομείο. Η Ελλάδα, που δεν αναγνωρίζει ακόμα μια τέτοια δυνατότητα, δηλώνει ότι δεν αποδέχεται την σχετική πρακτική όταν ο αποδέκτης των εγγράφων βρίσκεται στο έδαφός της.

ι) Σύμφωνα με όσα επιβάλλει το άρθρο 33 παρ. 2 της Σύμβασης, η Ελλάδα προσδιορίζει την αρχή που θα είναι αρμόδια για την διαβίβαση αιτημάτων που υποβάλλονται στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας για την εφαρμογή της Σύμβασης.

ια) Το άρθρο 35 παρ. 1 της Σύμβασης ανοίγει το δρόμο για τη χρήση της σύγχρονης τεχνολογίας κατά τη διαβίβαση των αιτημάτων στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας. Η Ελλάδα θέτει απλά την προϋπόθεση, όπως δικαιούται από τη Σύμβαση, το μέσο που χρησιμοποιείται να επιτρέπει την εξακρίβωση της γνησιότητας της διαβίβασης.

ιβ) Με βάση την παρ. 3 του άρθρου 35, η Ελλάδα δηλώνει, ότι απαιτεί τα αιτήματα που υποβάλλονται στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας και τα έγγραφα που υποστηρίζουν τα αιτήματα αυτά, να συνοδεύονται από μετάφραση στην Ελληνική ή την Αγγλική γλώσσα.

ιγ) Με βάση την παρ. 2 του άρθρου 42, η Ελλάδα δηλώνει ότι οι πληροφορίες ή τα αποδεικτικά στοιχεία που παρέχει δεν μπορούν χωρίς προηγούμενη συναίνεσή της να χρησιμοποιηθούν ή να διαβιβασθούν από τις αρχές του αιτούντος μέρους, για έρευνες ή διαδικασίες διαφορετικές από εκείνες που προσδιορίζονται στην αίτηση. Με την επιφύλαξη αυτή επαναλαμβάνεται η ήδη υπάρχουσα επιφύλαξη στο άρθρο τέταρτο του ν. 2655/1998 αναφορικά με το πανομοιότυπο άρθρο 32 παρ. 2 της παλιάς Σύμβασης του 1990.

ιδ) Τέλος, σύμφωνα με όσα επιβάλλει το άρθρο 46 παρ. 13 της Σύμβασης, η Ελλάδα προσδιορίζει την εθνική της Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών.

ΤΜΗΜΑ Β': ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΕΣΜΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΕΥΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ Ή ΑΠΟΔΕΙΚΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στα συμπεράσματα της Συνόδου του Τάμπερε της 15-16 Οκτωβρίου 1999, εισήγαγε την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, η οποία θα πρέπει να αποτελεί τη βάση της δικαστικής συνεργασίας τόσο σε αστικές όσο και σε ποινικές υποθέσεις αρμοδιότητας δικαστηρίων κρατών μελών της Ένωσης. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών βάσει της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης και της άμεσης εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων προϋποθέτει την αμοιβαία εμπιστοσύνη, ότι οι προς αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεις θα λαμβάνονται πάντα σύμφωνα με τις αρχές της νομιμότητας, της

επικουρικότητας και της αναλογικότητας και ότι τα δικαιώματα των μερών ή των ενδιαφερομένων καλόπιστων τρίτων θα πρέπει να διαφυλάσσονται.

Στα συμπεράσματα της ανωτέρω Συνόδου αναφέρεται ειδικότερα, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι αποφασισμένη να λάβει συγκεκριμένα μέτρα για τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος και να εξασφαλίσει ότι όλα τα κράτη μέλη διαθέτουν τους κατάλληλους μηχανισμούς ώστε να αναγνωρίζουν και να εκτελούν αποφάσεις δέσμευσης ή δήμευσης που εκδίδονται από αρμόδιο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους.

Στις 29 Νοεμβρίου 2000, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Τάμπερε, το Συμβούλιο ενέκρινε πρόγραμμα μέτρων για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στον ποινικό τομέα, δίνοντας προτεραιότητα πρώτου βαθμού (μέτρα 6 και 7) στη θέσπιση πράξης για την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης ως προς τη δέσμευση των αποδεικτικών και περιουσιακών στοιχείων. Πράγματι, στις 22 Ιουλίου 2003, μετά από πρωτοβουλία της Γαλλικής Δημοκρατίας, του Βασιλείου της Σουηδίας και του Βασιλείου του Βελγίου, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης υιοθέτησε την υπ' αριθ. 2003/577/ΔΕΥ Απόφαση-πλαίσιο σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών και αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η εν λόγω Απόφαση-πλαίσιο είχε ως νομική βάση τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, και ιδίως τα άρθρα 3 και 34 παράγραφος 2 αυτής.

Περαιτέρω, στις 6 Οκτωβρίου 2006 το Συμβούλιο υιοθέτησε την Απόφαση-πλαίσιο υπ' αριθ. 2006/783/ΔΕΥ «σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης» (η οποία τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 της Απόφασης-πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2009).

Με το Τμήμα Β' του παρόντος η Ελλάδα στοιχείται προς τις απορρέουσες από τις ως άνω Αποφάσεις-Πλαίσιο δεσμεύσεις της, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας και τις επιταγές του Συντάγματος και των Διεθνών Συνθηκών. Στις προτεινόμενες ρυθμίσεις δεν τηρείται η νομοτεχνική δομή των Αποφάσεων-πλαίσιο, αλλά κρίνεται προτιμητέο, για την διευκόλυνση των αρχών που θα εφαρμόσουν τον Νόμο, να διαμερισθεί η ύλη ως εξής:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α': ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τα άρθρα 10 και 11 περιέχουν τις κοινές διατάξεις για την αναγνώριση και εκτέλεση τόσο των αποφάσεων που αφορούν στη δέσμευση περιουσιακών και αποδεικτικών στοιχείων

όσο και των αποφάσεων που αφορούν στη δήμευση περιουσιακών στοιχείων. Ειδικότερα, τα άρθρα αυτά αντιστοιχούν στα άρθρα 1, 2 και 3 της Απόφασης-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ και 1, 2 και 6 της Απόφασης-Πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ, τα οποία περιέχουν τους αναγκαίους ορισμούς για τον εννοιολογικό προσδιορισμό των στα άρθρα αυτά διαλαμβανομένων όρων (απόφαση δέσμευσης, απόφαση δήμευσης, περιουσιακά και αποδεικτικά στοιχεία, προϊόν εγκλήματος, όργανο εγκλήματος, κράτος έκδοσης, κράτος εκτέλεσης), καθώς επίσης και τα αδικήματα, συναφώς προς τα οποία εκδίδονται οι αποφάσεις δέσμευσης ή δήμευσης που αναγνωρίζονται σε άλλο κράτος μέλος. Ο ορισμός των πολιτιστικών αγαθών μεταφέρεται για πρακτικούς λόγους στο άρθρο 27, όπου έχουμε και τη μοναδική περίπτωση χρήσης του εν λόγω όρου.

Καθόσον αφορά ειδικότερα στο άρθρο 11, όπου καθορίζεται το πεδίο εφαρμογής του Τμήματος Β' του Νόμου με βάση τα αδικήματα στα οποία αφορούν οι αποφάσεις δέσμευσης ή δήμευσης άλλων κρατών μελών που αναγνωρίζονται και εκτελούνται στην Ελλάδα, δύο κατηγορίες ποινικών αποφάσεων περιλαμβάνονται στο εν λόγω πεδίο εφαρμογής: Αφενός οι αποφάσεις επί πράξεων που και κατά το Ελληνικό δίκαιο συνιστούν εγκλήματα ως προς τα οποία χωρεί αντίστοιχα δέσμευση ή δήμευση, και αφετέρου οι αποφάσεις για μια κατηγορία τριάντα δύο (32) περιοριστικώς αναφερομένων εγκλημάτων τιμωρούμενων με στερητική της ελευθερίας ποινή το ανώτατο όριο της οποίας είναι τουλάχιστον τρία έτη, ως προς τα οποία δεν απαιτείται το αξιόποινο και κατά την Ελληνική έννομη τάξη, αφού κρίθηκε ότι αυτά είναι ιδιαιτέρως επικίνδυνα για την έννομη τάξη ενός κράτους μέλους, ανεξαρτήτως του αξιόποινου χαρακτήρα τους σε άλλες έννομες τάξεις. Ως προς την τελευταία αυτή κατηγορία εγκαταλείπεται, λοιπόν, η αρχή του διπλού αξιοποίνου που διέπει παραδοσιακά το δίκαιο της δικαστικής συνδρομής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β': ΔΙΑΒΙΒΑΣΗ, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΗΣ

Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης εισάγεται καταρχάς στην προδικασία, αναφορικά με τις διαδικαστικές εκείνες ενέργειες, με τις οποίες οι αρμόδιες δικαστικές αρχές επιδιώκουν είτε την ταχεία εξασφάλιση αποδεικτικών στοιχείων με σκοπό τη μεταφορά τους από το κράτος στο οποίο βρίσκονται στο κράτος ενώπιον των δικαστικών αρχών του οποίου πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, είτε τη δέσμευση περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την εν συνεχεία δήμευσή τους.

Τα άρθρα 12, 13, 14, 15, 16 του αντιστοιχούν στα άρθρα 4, 5, 7, 8, 9 και 10 παρ. 1 της Απόφασης-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ, με τα οποία ρυθμίζονται η διαδικασία και αρμοδιότητα για την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης, ο τρόπος πραγμάτωσης αυτής στην Ελλάδα και οι λόγοι μη αναγνώρισης των αποφάσεων αυτών ή αναβολής της εκτέλεσής τους, ως και η χρήση του περιλαμβανόμενου στην διαδικασία πιστοποιητικού.

Ειδικότερα, το άρθρο 13 συνιστά εκδήλωση και εφαρμογή της αρχής του ενιαίου δικαστικού χώρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς οι προς εκτέλεση αποφάσεις δέσμευσης διαβιβάζονται απευθείας από την αρμόδια δικαστική αρχή του κράτους έκδοσης στην αρμόδια δικαστική αρχή του κράτους εκτέλεσης, κατ' αναλογία προς τη διαβίβαση που λαμβάνει χώρα στο εσωτερικό ενός κράτους μέλους, χωρίς την παρέμβαση ενδιάμεσων διοικητικών αρχών. Όσον αφορά ειδικά στην Ελλάδα, στο άρθρο 12 προβλέπεται ότι δικαστική αρχή εκτέλεσης θα είναι ο κατά τόπον αρμόδιος ανακριτής, κατ' αντιστοιχία προς τις ήδη ισχύουσες διατάξεις περί δικαστικής συνδρομής. Η απόφαση δέσμευσης συνοδεύεται από μεταφρασμένο πιστοποιητικό, υπόδειγμα του οποίου βρίσκεται στο παράρτημα Α' του παρόντος νόμου, ως μέσο που εξυπηρετεί την απευθείας διαβίβαση και την ταχεία αναγνώρισή της. Την απόφαση συνοδεύει είτε αίτηση για την μεταφορά του αντικειμένου της δέσμευσης, όταν πρόκειται για αποδεικτικό στοιχείο, είτε εντολή για παραμονή του στην Ελλάδα, ενόψει υποβολής αίτησης για την δήμευσή του σύμφωνα με τις διατάξεις του Κεφαλαίου Γ'.

Τα άρθρα 14, 15 και 16 εξειδικεύουν την αρχή της άμεσης αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων του κράτους έκδοσης, απαριθμώντας παράλληλα περιοριστικά ορισμένους λόγους για τη μη αναγνώριση, μη εκτέλεση ή αναβολή της εκτέλεσης μιας απόφασης άλλου κράτους μέλους από την Ελληνική δικαστική αρχή.

Το άρθρο 17 αντιστοιχεί στα άρθρα 6 και 10 παρ. 2-3 της Απόφασης-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ, με τα οποία ρυθμίζονται ζητήματα που αφορούν στη διάρκεια και την τύχη των δεσμευμένων στοιχείων έως ότου δοθεί απάντηση στο συνακόλουθο αίτημα μεταφοράς ή δέσμευσής τους, καθώς και στην ενδεχόμενη άρση της δέσμευσης. Για την περίπτωση που η απόφαση δέσμευσης αφορά σε αποδεικτικά στοιχεία, προβλέπεται η αντίστοιχη αίτηση μεταφοράς να υποβάλλεται στον αρμόδιο ανακριτή με τη συνήθη διαδικασία της υποβολής αίτησης δικαστικής συνδρομής.

Τέλος, τα άρθρα 18 και 19 αντιστοιχούν στα άρθρα 11 και 12 της Απόφασης-πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ, με τα οποία ρυθμίζονται τα ένδικα μέσα στο πλαίσιο εκτέλεσης των

αποφάσεων δέσμευσης, καθώς και η ευθύνη του Ελληνικού κράτους, ως κράτους έκδοσης, προς αποζημίωση κράτους μέλους της Ε.Ε. στο οποίο εξετελέσθη απόφαση δέσμευσης των Ελληνικών αρχών, με επιφύλαξη των διατάξεων του Ελληνικού δικαίου περί αξιώσεων αποζημίωσης τρίτων, φυσικών ή νομικών προσώπων. Τα υπό συζήτηση άρθρα κατοχυρώνουν, σύμφωνα με τις αρχές του κράτους δικαίου, το Σύνταγμα, τις διεθνείς συμβάσεις, την ποινική δικονομία και το αστικό δίκαιο, τα δικαιώματα των προσώπων τα οποία επηρεάζονται από την εκτέλεση της αλλοδαπής απόφασης. Ειδικότερα, το άρθρο 18 ορίζει τα ένδικα μέσα που διατίθενται στα πρόσωπα αυτά κατά των σχετικών δικαστικών αποφάσεων δέσμευσης, ενώ το άρθρο 19 κατοχυρώνει τα δικαιώματα αστικού δικαίου των προσώπων αυτού σε περίπτωση ζημίας τους από την προβλεπόμενη από τον προτεινόμενο νόμο διαδικασία, προβλέποντας παράλληλα την απόδοση από το κράτος έκδοσης τυχόν ποσών που καταβλήθηκαν ως αποζημίωση από το κράτος εκτέλεσης, εξαιτίας παράνομων πράξεων ή παραλείψεων του κράτους έκδοσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄: ΔΙΑΒΙΒΑΣΗ, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΔΗΜΕΥΣΗΣ

Το Γ΄ κεφάλαιο εισάγει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης αναφορικά με τις διαδικαστικές εκείνες ενέργειες, με τις οποίες οι αρμόδιες δικαστικές αρχές επιδιώκουν την δήμευση περιουσιακών στοιχείων, κατ' εφαρμογή της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ.

Το άρθρο 20 αντιστοιχεί στο άρθρο 3 της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ και καθορίζει τις αρμόδιες αρχές αναγνώρισης, εκτέλεσης και διαβίβασης των αποφάσεων δήμευσης. Ειδικότερα, η αρμοδιότητα για την αναγνώριση και εκτέλεση των εν λόγω αποφάσεων παραχωρείται στον κατά τόπο αρμόδιο Εισαγγελέα Εφετών, κατ' αντιστοιχία προς όσα ισχύουν σήμερα στην συνήθη διαδικασία της δικαστικής συνδρομής.

Το άρθρο 21 αντιστοιχεί στα άρθρα 4, 5, 14, 15 εδ. α' και 19 της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ και προσδιορίζει τη διαδικασία διαβίβασης των ημεδαπών αποφάσεων και του μεταφρασμένου πιστοποιητικού που οφείλει να τις συνοδεύει σ' ένα ή περισσότερα κράτη εκτέλεσης. Με βάση το εν λόγω πιστοποιητικό υλοποιείται άμεσα και ταχέως η διαβίβαση των αποφάσεων μεταξύ των κρατών μελών.

Στα άρθρα 22 έως 24, τα οποία αντιστοιχούν στα άρθρα 7, 8 (όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 παρ. 1 της Απόφασης-Πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ της 26^{ης} Φεβρουαρίου 2009), 10, 12, 13 παρ. 1 και 15 εδ. β' της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ, περιγράφονται οι

διατυπώσεις της αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων δήμευσης άλλων κρατών μελών και οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης και εκτέλεσης, καθώς και οι λόγοι αναβολής της με ταυτόχρονη διασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων. Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, προβλέπεται η τακτική ενημέρωση των αρμόδιων αλλοδαπών αρχών, καθώς και η διαβούλευση με αυτές σε περίπτωση που αυτό κρίνεται απαραίτητο για να διακριβωθεί η συνδρομή ή μη των προϋποθέσεων εκτέλεσης, σύμφωνα και με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 17 της Απόφασης-πλαίσιο.

Στο άρθρο 25, το οποίο αντιστοιχεί στα άρθρα 9 και 13 παρ. 2 της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ, αναφέρονται τα υφιστάμενα ένδικα βοηθήματα και οι δικαιούμενοι αυτά, ενώ στο άρθρο 26, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 11 της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ, ρυθμίζεται η διαδικασία και τα κριτήρια ικανοποίησης σε περίπτωση διαβίβασης στον αρμόδιο Εισαγγελέα πολλαπλών αποφάσεων δήμευσης.

Ο τρόπος διάθεσης των δημευθέντων περιουσιακών στοιχείων ρυθμίζεται αναλυτικά στο άρθρο 27, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 16 της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ, ενώ τα ζητήματα αποζημίωσης και εξόδων που μπορούν να προκύψουν κατά τη διαδικασία υλοποίησης, ρυθμίζονται στα άρθρα 28 και 29, τα οποία αντιστοιχούν στα άρθρα 18 και 20 της Απόφασης-Πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ': ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Στο άρθρο 30, που αντιστοιχεί στο άρθρο 21 της Απόφασης-πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ, ρυθμίζεται η σχέση των διατάξεων του συγκεκριμένου Μέρους του Σχεδίου Νόμου με άλλες συμφωνίες που αφορούν στη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης.

Στο άρθρο 31 προστίθεται νέο άρθρο στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (552Α), στο οποίο ρυθμίζεται με μεγαλύτερη λεπτομέρεια ο τρόπος εκτέλεσης των αποφάσεων δήμευσης. Η διάταξη αυτή καλύπτει ένα σημαντικό κενό του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, το οποίο γίνεται εντονότερα αισθητό τα τελευταία χρόνια ενόψει ιδίως της καθιέρωσης της ποινής της δήμευσης απαιτήσεων, η οποία επιβάλλεται ολοένα και συχνότερα στην πράξη.

Τέλος, το άρθρο 32 εισάγει αναλυτικές υποχρεώσεις τήρησης στατιστικών στοιχείων, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 11 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ.

I. ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

«Προϋποθέσεις τοποθέτησης ανηλίκων σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια από και προς κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει του άρθρου 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον Κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000»

Με τα άρθρα 33-46 ρυθμίζεται η διαδικασία τοποθέτησης ανηλίκων σε ιδρύματα ή ανάδοχες οικογένειες από και προς κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται στο άρθρο 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27^{ης} Νοεμβρίου 2003 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000.

Στο πεδίο εφαρμογής του ανωτέρω Κανονισμού, όπως αυτό καθορίζεται στο άρθρο 1 αυτού, υπάγονται αστικές υποθέσεις που αφορούν, μεταξύ άλλων, και την τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια ή σε ίδρυμα (άρθρο 1 παρ. 2 περ. δ'). Ρητά, επίσης, ορίζεται (άρθρο 1 παρ. 3 περ. ζ') ότι ο Κανονισμός δεν εφαρμόζεται στα μέτρα που λαμβάνονται ως αποτέλεσμα ποινικών αδικημάτων που διαπράχθηκαν από παιδιά. Αφορά ανηλίκους, για τους οποίους αρμόδια αρχή κρίνει ότι η συνέχιση της διαβίωσής τους στο περιβάλλον που ήδη διαβιούν θα έχει δυσμενείς συνέπειες στην εν γένει εξέλιξή τους, ενώ, αντίθετα, η τοποθέτησή τους σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα λειτουργήσει ευεργετικά γι' αυτούς.

Αρμόδια αρχή που αποφασίζει για την τοποθέτηση του ανηλίκου σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια με εφαρμογή του άρθρου 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 είναι το δικαστήριο με την έννοια της παραγράφου 1 του άρθρου 2 αυτού, στην οποία υπάγονται όλες οι αρχές των κρατών μελών που έχουν διεθνή δικαιοδοσία για τα ζητήματα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού και αφορούν την τοποθέτηση ανηλίκου σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια.

Στο άρθρο 33 καθορίζεται η διαδικασία που απαιτείται να ακολουθηθεί όταν κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απευθύνει στην αρμόδια αρχή της χώρας μας αίτημα για

τοποθέτηση ανηλίκου, η οποία αναπτύσσεται σε τρία στάδια, αλλά και το αντίστροφο, όταν η Ελλάδα απευθύνει όμοιο αίτημα προς άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ορίζεται, επίσης, η Κεντρική Αρχή για τη λήψη των αιτημάτων, τα έγγραφα που πρέπει να συνυποβάλλονται και τα όργανα που θα είναι αρμόδια για τον έλεγχο και τη διεκπεραίωσή τους, ενώ προσδιορίζονται και οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν τα ιδρύματα, οι δομές παιδικής προστασίας και οι ανάδοχες οικογένειες που θα υποδέχονται τους ανήλικους.

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 33 ορίζεται ότι Κεντρική Αρχή για τη λήψη από άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης αιτημάτων τοποθέτησης ανηλίκων σε ιδρύματα, δομές παιδικής προστασίας και ανάδοχες οικογένειες, με επίκληση του άρθρου 56 του Κανονισμού, είναι το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και συγκεκριμένα, το Τμήμα Διεθνούς Δικαστικής Συνεργασίας σε Αστικές και Ποινικές Υποθέσεις. Αρμοδιότητα του Τμήματος είναι να ενημερώνει την αιτούσα αρχή του κράτους μέλους για την προϋπόθεση λήψης έγκρισης από τις ελληνικές αρχές για την τοποθέτηση του ανηλίκου και για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί. Η επαφή της αιτούσας αρχής του άλλου κράτους μέλους με την ελληνική Κεντρική Αρχή αποτελεί το πρώτο στάδιο της διαδικασίας. Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 33 ορίζεται ότι ο Εισαγγελέας Ανηλίκων Αθηνών και ο αναπληρωτής του είναι αρμόδιοι για την έγκριση των αιτημάτων που θα υποβάλλονται από την αρμόδια αρχή του άλλου κράτους μέλους (δεύτερο στάδιο της διαδικασίας). Η έγκριση ή η απόρριψη του αιτήματος θα πραγματοποιείται από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων, με πράξη του τελευταίου, εντός διαστήματος δύο μηνών από τη λήψη του αιτήματος και των συνοδευτικών εγγράφων, αφού ληφθεί η γνώμη ενός επιμελητή της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων που ο Εισαγγελέας Ανηλίκων Αθηνών θα ορίζει για κάθε μία υπόθεση. Η γνώμη του Επιμελητή της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων θα υποβάλλεται με τη μορφή έκθεσης, το γενικό περιεχόμενο της οποίας προσδιορίζεται στη διάταξη.

Στο άρθρο 34 αναφέρονται τα έγγραφα που πρέπει να συνυποβάλλονται με την αίτηση τοποθέτησης, επίσημα μεταφρασμένα στην ελληνική γλώσσα, ώστε αυτή να εγκριθεί κατ' αρχήν από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων Αθηνών.

Στο άρθρο 35 προβλέπεται ότι τοποθέτηση ανηλίκου, με επίκληση του άρθρου 56 του Κανονισμού, μπορεί να γίνει μόνο σε ίδρυμα ή δομή παιδικής προστασίας που διαθέτει τις απαιτούμενες εγκρίσεις και εποπτεύεται από τις ελληνικές αρχές ή σε ανάδοχη οικογένεια

που είναι εγγεγραμμένη στο Μητρώο Αναδόχων Ανηλίκων που προβλέπεται στο άρθρο του ΠΔ 86/2009 ή αν συντρέχει περίπτωση εφαρμογής της παραγράφου 4 του άρθρου 9 του ν. 2082/1992.

Στο άρθρα 36 και 37 περιγράφεται το τρίτο στάδιο της διαδικασίας για την τοποθέτηση του ανηλίκου. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 36 ορίζεται ότι ο Εισαγγελέας Ανηλίκων Αθηνών εγκρίνει ή απορρίπτει, με πράξη του, το αίτημα τοποθέτησης του ανηλίκου. Η εν λόγω Πράξη διαβιβάζεται μέσω της Κεντρικής Αρχής στην αιτούσα αρχή του κράτους μέλους και, εφόσον κάνει δεκτό το αίτημα τοποθέτησης, συνοδεύεται από κατάλογο των ιδρυμάτων ή των δομών παιδικής προστασίας ή των αναδόχων οικογενειών, στα οποία ο ανήλικος μπορεί να τοποθετηθεί. Σύμφωνα με το άρθρο 37, αφού η αιτούσα αρχή λάβει την πράξη που εγκρίνει την τοποθέτηση, αποστέλλει στον Εισαγγελέα Ανηλίκων Αθηνών δικαστική απόφαση ή απόφαση άλλης αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους, επίσημα μεταφρασμένη στα ελληνικά, με την οποία αποφασίζεται η τοποθέτηση του ανηλίκου σε συγκεκριμένο ίδρυμα, δομή παιδικής προστασίας ή ανάδοχη οικογένεια στην Ελλάδα. Η απόφαση συνοδεύεται από βεβαίωση περί ισχύος δεδικασμένου σύμφωνα με το εσωτερικό δίκαιο του κράτους μέλους. Στη συνέχεια, ο Εισαγγελέας Ανηλίκων Αθηνών εισάγει αίτηση στο Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών για την αναγνώριση της ισχύος του δεδικασμένου της απόφασης που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο. Η αίτηση εκδικάζεται με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας που προβλέπεται στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Οι διατάξεις των άρθρων 904 και 905 του Κώδικα αυτού εφαρμόζονται αναλόγως. Η εγκατάσταση του ανηλίκου στο ίδρυμα, στη δομή παιδικής προστασίας ή στην ανάδοχη οικογένεια στην Ελλάδα μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνο όταν η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που αναγνωρίζει την εκτελεστικότητα της απόφασης του κράτους μέλους καταστεί αμετάκλητη.

Στο άρθρο 38 ορίζεται ο τρόπος καταβολής των εξόδων των αναγκών διαβίωσης του ανηλίκου. Συγκεκριμένα, ορίζεται ότι το ποσό που είναι αναγκαίο για την κάλυψη των αναγκών διαβίωσης των ανηλίκων θα προκαταβάλλεται στο ιδρύματα, τη δομή παιδικής προστασίας ή την ανάδοχες οικογένεια και θα καλύπτει τουλάχιστον διάστημα τεσσάρων μηνών, το δε ύψος του δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το προβλεπόμενο στην ελληνική νομοθεσία για την κάλυψη των αναγκών διαβίωσης των ανηλίκων που τοποθετούνται στα ιδρύματα, τις δομές παιδικής προστασίας ή στις ανάδοχες οικογένειες. Ορίζεται τέλος, για την περίπτωση της μη προκαταβολής των εξόδων των αναγκών διαβίωσης του ανηλίκου, η

διαδικασία ανατροπής της τοποθέτησης του ανηλίκου στο ίδρυμα, στη δομή ή στην ανάδοχη οικογένεια καθώς και τα περί ασφαλούς επιστροφής του ανηλίκου στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του σε περίπτωση που εν των μεταξύ είχε ήδη έρθει στην ημεδαπή.

Στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 39 θεσπίζεται η υποχρέωση της αιτούσας αρχής του κράτους μέλους να γνωστοποιεί στην ελληνική Κεντρική Αρχή οποιαδήποτε μεταβολή στα πρόσωπα που ασκούν τη γονική μέριμνα του ανηλίκου και να την ενημερώνει για κάθε νέο στοιχείο, μεταξύ των οποίων και τυχόν εκδοθείσες δικαστικές αποφάσεις που τον αφορούν. Η ελληνική Κεντρική Αρχή υποβάλλει τα έγγραφα αυτά προς εκτίμηση στον Εισαγγελέα Ανηλίκων Αθηνών. Στη δεύτερη παράγραφο του ιδίου άρθρου προβλέπεται η υποχρέωση του ιδρύματος, της δομής παιδικής προστασίας και του κοινωνικού λειτουργού που παρακολουθεί την ανάδοχη οικογένεια αλλά και της κατά τόπο αρμόδιας Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων να ενημερώνει τον Εισαγγελέα Ανηλίκων Αθηνών για την κατάσταση και την εξέλιξη του ανηλίκου. Υποχρέωση ενημέρωσης υφίσταται και για την περίπτωση επιστροφής του ανηλίκου στο κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα τοποθέτησης.

Με τα άρθρα 40 επ. καθορίζεται η διαδικασία που ακολουθείται για την τοποθέτηση ανηλίκου σε ίδρυμα, δομή παιδικής προστασίας ή ανάδοχη οικογένεια από την Ελλάδα προς άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ειδικότερα, στο άρθρο 40 ορίζεται ότι για την τοποθέτηση ανηλίκου σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης απαιτείται τελεσίδικη δικαστική απόφαση. Η απόφαση αυτή εκδίδεται μετά από αίτηση που καταθέτει στο Μονομελές Πρωτοδικείο ο Εισαγγελέας Ανηλίκων του τόπου κατοικίας του ανηλίκου, η οποία εκδικάζεται κατά τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας που προβλέπεται στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Η κατάθεση της αίτησης μπορεί να γίνει αυτεπάγγελτα από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων ή μετά από έγγραφο αίτημα που υποβάλλουν σε αυτόν οι γονείς ή ο επίτροπος ή το πρόσωπο, στο οποίο έχει ανατεθεί με δικαστική απόφαση ή άσκηση της γονικής μέριμνας ή της επιμέλειας του ανηλίκου.

Στο άρθρο 41 καθορίζονται οι προϋποθέσεις για την κατάθεση της αίτησης του προηγούμενου άρθρου. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι, πριν την κατάθεση της αίτησης στο Μονομελές Πρωτοδικείο, ο Εισαγγελέας Ανηλίκων απευθύνεται στην ελληνική Κεντρική Αρχή, ώστε να διακριβωθεί από την τελευταία, αν για την τοποθέτηση του ανηλίκου σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια άλλου κράτους μέλους απαιτείται έγκριση από δημόσια ή

άλλη αρχή του κράτους αυτού. Σε περίπτωση που απαιτείται τέτοια έγκριση, ο Εισαγγελέας Ανηλίκων ζητά από την ελληνική Κεντρική Αρχή να τον ενημερώσει για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί για τη λήψη της.

Στο άρθρο 42 αναφέρονται τα έγγραφα, τα οποία απαιτείται να κατατεθούν μαζί με την αίτηση του Εισαγγελέα Ανηλίκων στο Μονομελές Πρωτοδικείο προκειμένου να εκδοθεί η απόφαση τοποθέτησης του ανηλίκου σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στο άρθρο 43 προβλέπεται η δυνατότητα του δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου να καλεί σε ακρόαση τους πλησιέστερους συγγενείς του ανηλίκου, καθώς και άλλα πρόσωπα που συνδέονται με αυτόν. Η ακρόαση του ανηλίκου είναι υποχρεωτική, εκτός αν αυτή αντενδείκνυται λόγω της μικρής του ηλικίας ή του βαθμού ωριμότητάς του. Η πραγματοποίησή της γίνεται σε ιδιαίτερο χώρο, χωρίς την παρουσία τρίτων, εκτός αν το δικαστήριο αποφασίσει διαφορετικά.

Στο άρθρο 44 ορίζεται ότι η αμετάκλητη και εκτελεστή απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου διαβιβάζεται από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων μέσω της ελληνικής Κεντρικής Αρχής στην Κεντρική Αρχή του άλλου κράτους μέλους και ότι η εγκατάσταση του ανηλίκου ολοκληρώνεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άλλο κράτος μέλος.

Στο άρθρο 45 ορίζεται ότι ο Εισαγγελέας Ανηλίκων ενημερώνεται τουλάχιστον κάθε έξι μήνες για την κατάσταση και την εξέλιξη του ανηλίκου, υποβάλλοντας σχετικό αίτημα στην Κεντρική Αρχή του κράτους μέλους ή σε άλλη αρμόδια αρχή του τελευταίου.

Τέλος, στο άρθρο 46 ρυθμίζεται η διαδικασία που εφαρμόζεται για αιτήματα τοποθέτησης ανηλίκων που έχουν ήδη υποβληθεί από άλλο κράτος μέλος στην ελληνική Κεντρική Αρχή και εκκρεμούν προς έγκριση. Στην περίπτωση αυτή, η ελληνική Κεντρική Αρχή ενημερώνει την αιτούσα αρχή του κράτους μέλους για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί και ζητά τη συμπλήρωση του φακέλου, ώστε να υποβληθεί αυτός στον Εισαγγελέα Ανηλίκων Αθηνών. Η συμπλήρωση του φακέλου πρέπει να γίνει από την αιτούσα αρχή εντός τριών μηνών. Η μη εμπρόθεσμη αποστολή των στοιχείων από την αιτούσα αρχή έχει ως συνέπεια την απόρριψη από τον Εισαγγελέα Ανηλίκων Αθηνών της αίτησης, ως απαράδεκτης.

III. ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

«Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2013 σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας»

1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Η Οδηγία 2013/48/ΕΕ υιοθετήθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής διατήρησης και ανάπτυξης ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Η υιοθέτηση ελάχιστων κοινών κανόνων στο πεδίο της ποινικής δικαιοσύνης συνιστά το απαραίτητο μέσο για τη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των κρατών μελών ως προς την εφαρμογή των ποινικών διαδικασιών και, συνακόλουθα, θα συμβάλει σημαντικά στην καθιέρωση και πλήρη εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων που συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας σε αστικά και ποινικά θέματα εντός της Ένωσης (βλ. συμπεράσματα της προεδρίας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε της 15^{ης} και 16^{ης} Οκτωβρίου 1999, ιδίως σύμφωνα με το σημείο 33). Εξάλλου, δυνάμει του άρθρου 82 παρ. 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), «[η] δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών [...]». Η Οδηγία αυτή εντάσσεται σε μία δέσμη μέτρων για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες, όπως αυτά καταγράφηκαν στο ψήφισμα του Συμβουλίου για έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες (ΕΕ C 295 της 4.12.2009, σ. 1). Σύμφωνα με το άρθρο 14 της Οδηγίας, η τελευταία δεν επιτρέπεται να εκληφθεί υπό την έννοια ότι περιορίζει ή αποκλίνει από τα δικαιώματα και τις δικονομικές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών ή άλλες σχετικές διατάξεις διεθνούς δικαίου ή το δίκαιο οποιουδήποτε κράτους μέλους που παρέχουν υψηλότερο βαθμό προστασίας.

Οι επιμέρους ρυθμίσεις του σχεδίου νόμου έχουν ως ακολούθως:

Άρθρο 47

Αντικείμενο και πεδίο εφαρμογής

Το άρθρο 47 ορίζει το αντικείμενο και το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας 2013/48/ΕΕ.

Άρθρο 48

Το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας

Με το άρθρο 48 θεσπίζεται η ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 96 παρ.3 και 97 παρ. 1 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης προκειμένου να αποσαφηνιστεί ότι ο ύποπτος, δηλαδή το πρόσωπο εκείνο που καταγγέλλεται στην έγκληση ή τη μήνυση ή την αίτηση, ή στο οποίο αποδίδεται η τέλεση αξιόποινης πράξης, έχει το δικαίωμα να ζητεί την παράσταση του συνηγόρου του στις διενεργούμενες κατά την προκαταρκτική εξέταση ανακριτικές πράξεις και ότι μπορεί να παραιτείται από το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο, κατ' αναλογία με αυτά που ισχύουν για τον κατηγορούμενο. Περαιτέρω, αναφορικά με τη δυνατότητα προσωρινής παρέκκλισης σε εξαιρετικές περιπτώσεις κατά το στάδιο της προδικασίας από την παροχή στον ύποπτο ή τον κατηγορούμενο του δικαιώματος πρόσβασης σε συνήγορο που παρέχεται με τις διατάξεις των παραγράφων 5 και 6 του άρθρου 3 της Οδηγίας, κρίνεται ότι πρέπει να διατηρηθεί το υψηλότερο επίπεδο προστασίας που παρέχει το ελληνικό δίκαιο, δεδομένου ότι αυτό δεν αποτελεί φραγμό στην αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, την οποία οι διατάξεις της Οδηγίας αποσκοπούν να διευκολύνουν.

Άρθρο 49

Με το άρθρο 49 προστίθεται δεύτερο εδάφιο στην παράγραφο 4 του άρθρου 100 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, έτσι ώστε να τονίζεται ο απόρρητος χαρακτήρας της επικοινωνίας μεταξύ του κατηγορουμένου και του συνηγόρου του, γεγονός που είναι βασικό στοιχείο για να εξασφαλιστεί η ουσιαστική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης και αποτελεί ουσιαστικό μέρος του δικαιώματος δίκαιης δίκης.

Άρθρο 50

Με το άρθρο 50 προστίθεται άρθρο 99B στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, έτσι ώστε να θεσπίζεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου που στερείται την ελευθερία του, να ενημερώνεται τουλάχιστον ένα πρόσωπο της επιλογής του, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, υπό τον όρο της εύρυθμης διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας. Το δικαίωμα ενημέρωσης παρέχεται μόνον στον κατηγορούμενο και όχι στον έχοντα την ιδιότητα του υπόπτου κατά το στάδιο της προκαταρκτικής εξέτασης, διότι εφόσον δεν έχει ασκηθεί κατά του τελευταίου ακόμη ποινική δίωξη, δεν επιτρέπεται να διαταχθεί η σύλληψή του. Λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την περίπτωση του ανηλίκου κατηγορουμένου. Επίσης, προβλέπεται δυνατότητα προσωρινής παρέκκλισης από το εν λόγω δικαίωμα σε εξαιρετικές περιπτώσεις και για να αποτραπεί άμεσος κίνδυνος, όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αποτραπούν σοβαρές συνέπειες για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα προσώπου ή όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αποτραπεί μία κατάσταση κατά την οποία μπορεί να παρουσιαστεί σημαντικός κίνδυνος για την ποινική διαδικασία. Στις περιπτώσεις αυτές εξετάζεται εάν ένα άλλο τρίτο πρόσωπο, που έχει υποδειχθεί από τον κατηγορούμενο, μπορεί να ενημερωθεί σχετικά με τη στέρηση της ελευθερίας του. Εάν ο κατηγορούμενος είναι ανήλικος, η αρμόδια για την προστασία των ανηλίκων αρχή ενημερώνεται στην περίπτωση αυτή. Τέλος, παρέχεται δικαίωμα στον αλλοδαπό κατηγορούμενο που στερείται την ελευθερία του να ζητήσει να ενημερωθούν, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, οι προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοος.

Άρθρο 51

Με το άρθρο 51 προστίθεται άρθρο 99 Γ στον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, έτσι ώστε να θεσπίζεται το δικαίωμα του κατηγορουμένου που στερείται την ελευθερία του να επικοινωνεί, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, με τουλάχιστον ένα τρίτο πρόσωπο που έχει υποδείξει ο ίδιος. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις οι αρμόδιες αρχές μπορούν να περιορίζουν ή να αναβάλλουν την άσκηση του ανωτέρω δικαιώματος λόγω επιτακτικών αναγκών ή αναλογικών επιχειρησιακών απαιτήσεων, όπως, ιδίως, στις περιπτώσεις όπου υπάρχει ανάγκη αποτροπής σοβαρών δυσμενών επιπτώσεων για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα προσώπου, ανάγκη διαφύλαξης της ορθής διεξαγωγής της ποινικής διαδικασίας, ανάγκη αποτροπής ποινικού αδικήματος, ανάγκη παρουσίας στην ακροαματική διαδικασία και ανάγκη προστασίας των θυμάτων εγκλήματος. Στην περίπτωση

αυτή εξετάζεται πρώτα εάν ο κατηγορούμενος μπορεί να επικοινωνήσει με ένα άλλο πρόσωπο που αυτός υποδεικνύει. Τέλος, όπως και στο προηγούμενο άρθρο, προβλέφθηκε η δυνατότητα του αλλοδαπού κατηγορουμένου που στερείται την ελευθερία του να επικοινωνεί, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, με τις προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοος.

Άρθρο 52

Με το άρθρο 52 προστίθεται παράγραφος 3 στο άρθρο 96 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, όπου ορίζεται ότι η παραίτηση του κατηγορουμένου από το δικαίωμα παράστασης με συνήγορο γίνεται κατά τις διατάξεις της παραγράφου 2 του ιδίου άρθρου, πρέπει να δίνεται ελεύθερα και χωρίς περιθώρια αμφιβολίας και είναι ελεύθερα ανακλητή μεταγενέστερα, σε οποιοδήποτε στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 53

Το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, ενημέρωσης τρίτου προσώπου και επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα στη διαδικασία του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Με το άρθρο 53 επεκτείνεται το δικαίωμα πρόσβασης σε νομικό παραστάτη και διερμηνέα στο κράτος μέλος εκτέλεσης και στο κράτος μέλος έκδοσης, το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου και επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με τις προξενικές αρχές του κράτους του οποίου είναι υπήκοος και στον εκζητούμενο που συλλαμβάνεται βάσει του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.

IV. ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

«Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου»

Α' - Γενικό μέρος

1. - Με το παρόν Μέρος ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η *Οδηγία 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Οκτωβρίου 2012 για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου*. Η δράση και νομοθέτηση στον τομέα αυτό θεωρείται μέρος της διαδικασίας υλοποίησης της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης ως θεμελιώδους αρχής για τη δημιουργία ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης και ερείδεται στο άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εκεί προβλέπεται ότι η τελευταία, μέσω οδηγιών, μπορεί να θεσπίζει ελάχιστους κανόνες για τα δικαιώματα των θυμάτων της εγκληματικότητας, όταν είναι απαραίτητο για να διευκολυνθεί η αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών, καθώς και η αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις που έχουν διασυνοριακές διαστάσεις.

2. - Πιο συγκεκριμένα, σε συνέχεια του σημείου 2.3.4 του *Προγράμματος της Στοκχόλμης — Μια ανοιχτή και ασφαλής Ευρώπη στην υπηρεσία των πολιτών* (ΕΕ C 115 της 4.5.2010, σ. 1), το οποίο αναφέρεται στην ανάγκη ενίσχυσης της στήριξης και προστασίας των θυμάτων αξιόποινων πράξεων, το Συμβούλιο εξέδωσε το *Ψήφισμα της 10ης Ιουνίου 2011 σχετικά με Οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικαιωμάτων και την προστασία των θυμάτων, ιδίως σε ποινικές διαδικασίες* («Οδικός χάρτης της Βουδαπέστης», ΕΕ C 187 της 28.6.2011, σ. 1), όπου και καταγράφηκαν σειρά ενδεικτικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν προς αυτή την κατεύθυνση, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η έκδοση της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας.

3. – Αυτή έρχεται να προστεθεί σε σειρά διεθνών νομικών εργαλείων των Ηνωμένων Εθνών και του Συμβουλίου της Ευρώπης, τα οποία πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη, καθώς στο σύνολό τους συνθέτουν τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα προστασίας τόσο των θυμάτων εγκληματικών πράξεων εν γένει όσο και ειδικών κατηγοριών τους. Ειδικότερα, στο πλαίσιο του πρώτου, αξίζει να αναφερθούν η Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεως κατά των γυναικών (1979), η Διακήρυξη Βασικών Αρχών Δικαιοσύνης για τα Θύματα του Εγκλήματος και Κατάχρησης της Εξουσίας (1985), οι Βασικές Αρχές και Κατευθύνσεις αναφορικά με το Δικαίωμα σε Προσφυγή και σε Αποκατάσταση των Θυμάτων Σοβαρών Παραβιάσεων του Διεθνούς Δικαίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου (2005), οι Βασικές Αρχές για τη Χρήση Προγραμμάτων Αποκαταστατικής Δικαιοσύνης σε Ποινικές Υποθέσεις (2002), οι Κατευθυντήριες Γραμμές Δικαιοσύνης σε Υποθέσεις που εμπλέκονται Παιδιά ως Θύματα και Μάρτυρες Εγκλημάτων (2005), το Σχέδιο Σύμβασης για τη Δικαιοσύνη και την Υποστήριξη Θυμάτων του Εγκλήματος και Κατάχρησης Εξουσίας (2006) και η Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου του (2007). Στο πλαίσιο του δεύτερου, αξίζει να αναφερθούν η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Αποζημίωση των Θυμάτων των Εγκλημάτων Βίας (1983), η Σύσταση Νο. R (85) 11: «Η θέση του θύματος στο πλαίσιο του ποινικού δικαίου και της ποινικής διαδικασίας», η Σύσταση Νο. R (87) 21: «Βοήθεια στα θύματα και Πρόληψη της Θυματοποίησης», η Σύσταση (2006) 8: «Συνδρομή στα θύματα του εγκλήματος», οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια Φιλική προς τα Παιδιά Δικαιοσύνη (2011), η Σύμβαση για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων (2005), η Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Οικογενειακής Βίας (2011).

4. – Έχει σημασία επίσης η διττή παρατήρηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αφενός ότι έχει ήδη επιτευχθεί σημαντική πρόοδος βάσει του οδικού χάρτη για την ενίσχυση των οικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες (βλ. Ψήφισμα του Συμβουλίου της 30ης Νοεμβρίου 2009, ΕΕ C 295 της 4.12.2009, σ. 1) και αφετέρου ότι πρέπει να συμβεί κάτι ανάλογο και στον τομέα της προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (όπου προφανώς παρατηρείται κάποιο έλλειμμα). Η θέση αυτή απορρέει από το γεγονός ότι τα δικαιώματα του θύματος αρθρώνονται πρωτίστως σε διεθνή νομικά κείμενα που θέτουν βασικές αρχές και κατευθυντήριες γραμμές για τους εθνικούς νομοθέτες, οι οποίοι και καλούνται να τις μπολιάσουν με τις ιδιαίτερες

παραδόσεις των δικαιικών συστημάτων τους. Μια συγκριτική μελέτη θα έδειχνε αναμφίβολα ότι η κατοχύρωση κάποιων από τα επιμέρους δικαιώματα των θυμάτων αποτελεί ήδη πραγματικότητα, ενώ κάποιων άλλων ζητούμενο. Το κενό λοιπόν αυτό έρχεται να καλύψει σε μεγάλο βαθμό η υπό ενσωμάτωση Οδηγία, η οποία αποτελεί νομικά δεσμευτικό εργαλείο ως προς το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα για τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. – Τα ανωτέρω υποδεικνύουν με τρόπο σαφή ότι ο ιστορικά καταγεγραμμένος εμφατικός προσανατολισμός του ποινικού συστήματος στο πρόσωπο του δράστη αρχίζει να υποχωρεί, καθώς, δίπλα στην καθόλα σεβαστή αξίωση προστασίας του υπόπτου ή κατηγορουμένου μέσω του σεβασμού των δικαιωμάτων του, αναγνωρίζεται πλέον και σταδιακά ικανοποιείται το εξίσου νομιμοποιημένο αίτημα για αποκατάσταση της βλάβης του θύματος, τόσο μέσω της πρόβλεψης μηχανισμών υποστήριξης και προστασίας του όσο και μέσω της διασφάλισης της ενεργής συμμετοχής του στην ποινική διαδικασία. Υπό αυτά τα δεδομένα, το σύγχρονο διακύβευμα της ποινικής δικαιοσύνης διεθνώς, αλλά και στην Ευρώπη ειδικώς, αναδιατυπώνεται ως αξίωση αναγνώρισης των συμφερόντων των εμπλεκόμενων μερών, μέσω της ορθολογικής και αναλογικής εξισορρόπησης των δικαιωμάτων των δραστών και των θυμάτων. Αυτό φαίνεται να υποδηλώνει η διττή πρόβλεψη της Οδηγίας ότι «το έγκλημα, εκτός από παραβίαση των ατομικών δικαιωμάτων των θυμάτων, συνιστά πλήγμα κατά της κοινωνίας» και ότι «τα δικαιώματα που θεσπίζονται στην παρούσα οδηγία δεν θίγουν τα δικαιώματα του δράστη».

6. – Στην ελληνική έννομη τάξη, ο ρόλος του θύματος στο σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και η δυνατότητά του να συμμετέχει ενεργά στην ποινική διαδικασία ρυθμίζεται μέσω διάφορων διατάξεων του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και δη εκείνων που αναφέρονται στους μάρτυρες και στο θεσμό της πολιτικής αγωγής, διά του οποίου το θύμα καθίσταται διάδικος στην ποινική διαδικασία αποκτώντας ένα πλέγμα δικαιωμάτων. Η θέση και η προστασία του θύματος έχει αναβαθμιστεί περαιτέρω τα τελευταία χρόνια μέσω της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της και της Οδηγίας 2011/93/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας, οι οποίες ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη με τους νόμους 4198/11-10-2013 (Α΄

215/11-10-2013) και 4267/10-6-2014 (Α' 137/12-6-2014), αντιστοίχως, καλύπτοντας, μεταξύ άλλων, τις ειδικές ανάγκες συγκεκριμένων κατηγοριών θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών, σεξουαλικής κακοποίησης και παιδικής πορνογραφίας.

7. –Με τις ρυθμίσεις του παρόντος Μέρους του Σχεδίου Νόμου συμπληρώνονται οι ως άνω πρόσφατες ρυθμίσεις και δημιουργείται ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό θεσμικό πλαίσιο για τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία των θυμάτων εγκληματικών πράξεων στην κατεύθυνση επίτευξης των ακόλουθων γενικών στόχων:

- i. Θέσπιση κατάλληλων διαδικασιών και δομών που εγγυώνται το σεβασμό της αξιοπρέπειας, της προσωπικής και ψυχολογικής ακεραιότητας, καθώς και της ιδιωτικής ζωής του θύματος κατά την ποινική διαδικασία.
- ii. Ενίσχυση της πρόσβασης των θυμάτων εγκληματικών πράξεων στη δικαιοσύνη, μεταξύ άλλων, με τη στήριξη του ρόλου των υπηρεσιών παροχής βοήθειας στα θύματα.
- iii. Πρόβλεψη ενδεδειγμένων διαδικασιών και δομών που αποσκοπούν στην πρόληψη της δευτερογενούς και της επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης.
- iv. Παροχή υπηρεσιών διερμηνείας και μετάφρασης στα θύματα στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας.
- v. Ενθάρρυνση των θυμάτων να συμμετέχουν ενεργά στην ποινική διαδικασία, όταν κάτι τέτοιο ενδείκνυται, ιδίως μέσω παροχής της δέουσας πληροφόρησης.
- vi. Ενίσχυση του δικαιώματος των θυμάτων και των συνηγόρων τους να λαμβάνουν εγκαίρως πληροφορίες σχετικά με τις διαδικασίες και τα αποτελέσματά τους.
- vii. Ενθάρρυνση της προσφυγής στην επανορθωτική δικαιοσύνη και σε εναλλακτικές μεθόδους επίλυσης διαφορών, όπου αυτές προβλέπονται ρητά από το νόμο, λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του θύματος.
- viii. Παροχή ιδιαίτερης προσοχής στα παιδιά, που ανήκουν στην πλέον ευάλωτη ομάδα θυμάτων, και αντιμετώπισή τους με κριτήριο την εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος τους.
- ix. Ενθάρρυνση παροχής κατάρτισης σε όλους τους επαγγελματίες που εργάζονται σε υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων ή που έρχονται σε επαφή μαζί τους κατά την ποινική διαδικασία.
- x. Εξασφάλιση χορήγησης αποζημίωσης στο θύμα, όπως ενδείκνυται.

8. – Ο νόμος χωρίζεται σε πέντε κεφάλαια, εκ των οποίων το πρώτο περιέχει γενικές διατάξεις (άρθρα 54-55), το δεύτερο άπτεται της παροχής πληροφοριών και υποστήριξης στα θύματα (άρθρα 56-62), το τρίτο αναφέρεται στη συμμετοχή τους στην ποινική διαδικασία (άρθρα 63-64), το τέταρτο επικεντρώνεται στην αναγνώριση και προστασία θυμάτων που παρουσιάζουν ειδικές ανάγκες (άρθρα 65-69), ενώ το πέμπτο εστιάζει στις υπηρεσίες, αρχές και επαγγελματίες που έρχονται σε επαφή με τα θύματα στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους (άρθρο 70). Τα άρθρα 10, 11, 13, 14, 15, 16 και 18 της Οδηγίας αναφέρονται σε δικαιώματα που ήδη κατοχυρώνονται επαρκώς στην ελληνική νομοθεσία, και για τον λόγο αυτόν δεν κρίνεται σκόπιμο να προστεθούν νέες διατάξεις για τη μεταφορά τους.

Β'. – Ειδικό μέρος

1. – Στο **άρθρο 54** προσδιορίζεται ο σκοπός του νόμου, που συνίσταται στην παροχή της δέουσας πληροφόρησης, υποστήριξης και προστασίας στα θύματα εγκλημάτων, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική συμμετοχή τους στην ποινική διαδικασία. Καίρια σημασία στην επίτευξη αυτού του σκοπού έχει ο τρόπος που τα θύματα αντιμετωπίζονται από τις αρμόδιες υπηρεσίες και αρχές, οι οποίες θα πρέπει να είναι σε θέση να κατανοήσουν τις ανάγκες τους αλλά και να τα αντιμετωπίσουν με σεβασμό, ευαισθησία και επαγγελματισμό. Η αναγνώριση των δικαιωμάτων των θυμάτων γίνεται χωρίς διακρίσεις και αφορά στα εγκλήματα που μπορούν να διωχθούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής ή της ιθαγένειας του θύματος. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στα παιδιά, τα οποία αντιμετωπίζονται ως πλήρεις κάτοχοι των δικαιωμάτων που θεσπίζονται στον παρόντα νόμο. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται την ειδική αντιμετώπισή τους με γνώμονα το βέλτιστο συμφέρον τους, που προϋποθέτει την ανάπτυξη μιας φιλικής προς αυτά ποινικής δικαιοσύνης.

2. – Στο **άρθρο 55** προσδιορίζονται βασικοί όροι του παρόντος νόμου, όπως «θύμα», «οικείοι», «παιδί», «υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων» και «μέτρο αποκαταστατικής δικαιοσύνης». Σημαντική διεύρυνση εισάγεται ως προς την έννοια των «οικείων» που θεωρούνται έμμεσα θύματα του εγκλήματος, ώστε να συμπεριλαμβάνονται και πρόσωπα που ενδεχομένως δεν εμπίπτουν στην έννοια της «οικογένειας του θύματος» κατ' άρθρο 932 ΑΚ. Ρητά ορίζεται, ωστόσο, ότι η ανωτέρω διεύρυνση δεν επιδρά στις

προϋποθέσεις νόμιμης παράστασης και τα δικαιώματα του πολιτικώς ενάγοντος, αλλά αφορά μόνο τα δικαιώματα του θύματος που καθιερώνουν οι διατάξεις του παρόντος νόμου. Κρίσιμο κριτήριο εν προκειμένω είναι η συνοίκηση με το θύμα σε σταθερή και συνεχή σχέση δέσμευσης, ανεξαρτήτως του τύπου που τυχόν έχει λάβει (πολιτικός ή θρησκευτικός γάμος, σύμφωνο συμβίωσης) αλλά και του φύλου των προσώπων (ετερόφυλα ή ομόφυλα).

3. – Στο **άρθρο 56** προβλέπονται συγκεκριμένα μέτρα ώστε να διασφαλιστεί στην πράξη η ικανοποίηση του δικαιώματος των θυμάτων να κατανοούν και να γίνονται κατανοητά. Βασική στόχευση αποτελεί η εξατομικευμένη προσέγγιση που θα λαμβάνει υπόψη της τα ιδιαίτερα και ενδεχομένως ειδικά χαρακτηριστικά του θύματος, ώστε να εξασφαλιστεί εκ των προτέρων η ουσιαστική παροχή συνδρομής και βοήθειας σε αυτό αλλά η συμμετοχή του σε οποιαδήποτε διαδικασία επικοινωνίας. Σε αυτό το πλαίσιο, δίνεται αρμοδιότητα στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο και θα φροντίζει ώστε να υπάρχει απρόσκοπτη επικοινωνία μεταξύ του θύματος και κάθε αρμόδιας αρχής με την οποία αυτό έρχεται σε επαφή. Επίσης προβλέπεται η κατάρτιση οδηγού δικαιωμάτων σε διαφορετικές γλώσσες αλλά και στη νοηματική γλώσσα, ενώ η πρόβλεψη συνοδείας του θύματος από πρόσωπο της επιλογής του, που μπορεί να είναι οποιοδήποτε, αποσκοπεί στην ενίσχυση της ηθικής συμπαράστασης προς το θύμα.

4. - Σε λογική συνέχεια του προηγούμενου, το **άρθρο 57** εξειδικεύει το περιεχόμενο αλλά και το χρόνο ενεργοποίησης του δικαιώματος λήψης πληροφοριών από το θύμα. Βασικό ζητούμενο εν προκειμένω είναι να διασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες αρχές, ως συγκεκριμένοι υπόχρεοι ικανοποίησης του εν λόγω δικαιώματος, παρέχουν εκ των προτέρων και διαρκώς κάθε αναγκαία πληροφορία στο θύμα, χωρίς να χρειάζεται αυτό να τη ζητάει από μόνο του ή μέσω κάποιου παραστάτη του. Η αναφορά στην «Αστυνομία ή άλλη αρμόδια Αρχή» καθιστά σαφές ότι η σχετική υποχρέωση ενεργοποιείται και βαραίνει όλες ανεξαιρέτως τις αρχές που είναι αρμόδιες κατά την ελληνική νομοθεσία να επιληφθούν κάποιας αξιόποινης πράξης, όπως αστυνομία, λιμενικό σώμα, εισαγγελία κ.λπ. και ανεξαρτήτως από το αν το θύμα προβαίνει σε σχετική καταγγελία. Επίσης ως «επαφή» δεν πρέπει να νοείται μόνο η διά ζώσης επικοινωνία, αλλά και μέσω τηλεφώνου, διαδικτύου, κ.λπ. Σημαντική είναι επίσης η επισήμανση ότι η υποχρέωση εκ των προτέρων ικανοποίησης του εν λόγω δικαιώματος είναι διαρκής, ήτοι βαραίνει όλες τις αρμόδιες αρχές καθ' όλη την πορεία

εξέλιξης μιας υπόθεσης (π.χ. αστυνομία, εισαγγελέας, ανακριτής, δικαστής) και δεν ικανοποιείται εφάπαξ.

5. – Το **άρθρο 58** προσδιορίζει τα δικαιώματα των θυμάτων κατά την υποβολή της έγκλησης, είτε αυτή γίνεται προφορικά είτε εγγράφως. Ιδανικά οι αρχές οφείλουν να παράσχουν στο θύμα αντίγραφο της έγκλησης του ή, κατ' ελάχιστο, επίσημη βεβαίωση υποβολής της, όπου θα αποτυπώνονται τα βασικά στοιχεία της. Η παροχή γλωσσικής βοήθειας εν προκειμένω δεν έχει τη μορφή και την έκταση του δικαιώματος μετάφρασης και διερμηνείας που προβλέπεται στο άρθρο 60, αλλά της διασφάλισης ότι η άγνοια ή μη επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας δεν θα λειτουργήσει περιοριστικά, ή πολλώ μάλλον αποτρεπτικά, στην υποβολή ολοκληρωμένης καταγγελίας.

6. – Το **άρθρο 59** κατοχυρώνει το δικαίωμα των θυμάτων να λαμβάνουν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την υπόθεσή τους, ακόμα κι αν δεν συμμετέχουν ως διάδικοι στη σχετική ποινική διαδικασία. Οι πληροφορίες αυτές αφορούν ειδικότερα οποιαδήποτε διάταξη ή βούλευμα να μη συνεχισθεί ή να περατωθεί η έρευνα ή να μην ασκηθεί δίωξη κατά του δράστη, καθώς και τον χρόνο και τόπο διεξαγωγής της δίκης και τη φύση των κατηγοριών κατά του δράστη. Σημαντική είναι η πρόβλεψη ότι, εφόσον έχει εκδηλωθεί εγγράφως από το θύμα σχετική επιθυμία, οι εισαγγελικές, δικαστικές και σωφρονιστικές αρχές οφείλουν να το κρατούν διαρκώς ενήμερο για την εξέλιξη της υπόθεσής του, κάτι που μπορεί να γίνεται και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η πρόβλεψη για την παροχή πληροφοριών σχετικά με την αποφυλάκιση ή απόδραση ή χορήγηση άδειας σε κατηγορούμενο ή καταδικασθέντα βασίζεται σε μια στάθμιση των συμφερόντων του θύματος και του δράστη με απώτερο σκοπό την προστασία των συμφερόντων αμφοτέρων. Κάτι τέτοιο δεν ισοδυναμεί με δικαίωμα του θύματος να ακουστεί πριν τη λήψη απόφασης για την υφ' όρον απόλυση του κρατούμενου, πολλώ δε μάλλον να προσφύγει κατά αυτής.

7. – Το **άρθρο 60** ρυθμίζει με λεπτομερή τρόπο το δικαίωμα διερμηνείας και μετάφρασης. Η βασική παραδοχή που διέπει την εν λόγω εκτενή ρύθμιση συνίσταται στο ότι δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική απονομή δικαιοσύνης παρά μόνο εάν τα θύματα μπορούν να εξηγήσουν προσηκόντως τις περιστάσεις του εγκλήματος και να καταθέσουν τη μαρτυρία τους κατά τρόπο κατανοητό για τις αρμόδιες αρχές. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει όχι μόνο την παροχή δωρεάν διερμηνείας, ώστε να διασφαλίζεται η ενεργητική συμμετοχή του θύματος

στην ποινική διαδικασία, αλλά και γραπτή μετάφραση όλων των πληροφοριών που είναι ουσιώδεις για την πραγματική άσκηση των δικαιωμάτων του κατά την ποινική διαδικασία. Η πρόβλεψη του δικαιώματος προσβολής της απόφασης για τη μη παροχή διερμηνείας ή μετάφρασης, καθώς και διατύπωσης αντιρρήσεων κατά της απόφασης με την οποία κρίνεται ότι δεν απαιτείται μετάφραση εγγράφων ή χωρίων εγγράφων ή όταν η ποιότητά της δεν είναι επαρκής, λειτουργεί προς επίρρωση των ανωτέρω.

8. – Το **άρθρο 61** κατοχυρώνει ένα από τα πλέον θεμελιώδη δικαιώματα του νόμου, το δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες υποστήριξης και φροντίδας θυμάτων, ενώ το **άρθρο 62** προσδιορίζει την ελάχιστη υποστήριξη που αυτές οφείλουν να παρέχουν στα θύματα. Οι υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης θα πρέπει να βασίζονται σε ολοκληρωμένη και στοχευμένη προσέγγιση, η οποία λαμβάνει υπόψη κυρίως τις ειδικές ανάγκες των θυμάτων, τη σοβαρότητα της βλάβης που υπέστησαν λόγω της αξιόποινης πράξης, καθώς και τη σχέση ανάμεσα στα θύματα, τους δράστες, τα παιδιά και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον τους. Βασικό καθήκον των υπηρεσιών αυτών και του προσωπικού τους, που έχουν καίριο ρόλο στην υποστήριξη του θύματος ώστε να συνέλθει από τη βλάβη ή το τραύμα που έχει πιθανώς υποστεί από την αξιόποινη πράξη και να τα ξεπεράσει, θα πρέπει να είναι η ενημέρωση των θυμάτων σχετικά με τα δικαιώματα που θεσπίζονται στον παρόντα νόμο ώστε τα θύματα να μπορούν να λαμβάνουν αποφάσεις σε ενθαρρυντικό περιβάλλον που τα αντιμετωπίζει με αξιοπρέπεια, σεβασμό και ευαισθησία. Η υποστήριξη που θα πρέπει να παρέχεται από αυτές τις υπηρεσίες ειδικής υποστήριξης μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή προστασίας και ασφαλούς στέγης, την άμεση ιατρική υποστήριξη, την παραπομπή σε ιατρική και ιατροδικαστική εξέταση για αποδεικτικά στοιχεία σε περιπτώσεις βιασμού ή σεξουαλικής επίθεσης, την παροχή βραχυπρόθεσμης και μακροπρόθεσμης ψυχολογικής υποστήριξης, μετατραυματικής περίθαλψης, νομικών συμβουλών, πρόσβασης σε υπηρεσίες συνηγορίας και ειδικών υπηρεσιών για τα παιδιά ως άμεσα ή έμμεσα θύματα. Η παροχή υποστήριξης δεν εξαρτάται από τη νομότυπη υποβολή καταγγελίας της αξιόποινης πράξης, άρα και το εύρος των παρεχόμενων υπηρεσιών δεν θα πρέπει με κανένα τρόπο να συνδέονται με αυτή.

10. – Το **άρθρο 63** προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο διαφυλάσσονται τα δικαιώματα του θύματος στο πλαίσιο υπηρεσιών αποκαταστατικής δικαιοσύνης, όπου αυτές προβλέπονται

από ειδική διάταξη νόμου. Κατά την παραπομπή υπόθεσης στην αποκαταστατική δικαιοσύνη και κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αποκατάστασης της δικαιοσύνης, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ορισμένοι παράγοντες όπως η φύση και η σοβαρότητα του εγκλήματος, ο βαθμός του τραύματος που έχει προκληθεί, η κατ' επανάληψη παραβίαση της σωματικής, σεξουαλικής ή ψυχολογικής ακεραιότητας του θύματος, οι ανισορροπίες συσχετισμού δυνάμεων και η ηλικία, η ωριμότητα ή η νοητική ικανότητα του θύματος, οι οποίοι θα μπορούσαν να περιορίσουν ή να μειώσουν την ικανότητα του θύματος να κάνει συνειδητή επιλογή ή να έχουν αρνητικές επιπτώσεις για το θύμα. Σε κάθε περίπτωση, η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών είναι δυνατή εφόσον συντρέχουν κάποιες ελάχιστες προϋποθέσεις, ήτοι εκούσια συμμετοχή αμφοτέρων των μερών, εμπιστευτικότητα και διαφύλαξη της ασφάλειας του θύματος.

11. – Το άρθρο 64 διασφαλίζει ότι ο τόπος κατοικίας του θύματος σε κράτους μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαφορετικό από εκείνο του τόπου τέλεσης της αξιόποινης πράξης δεν θα δυσχεραίνει ή ακυρώσει το δικαίωμα του θύματος να υποβάλει έγκληση για τη δίωξη αξιόποινης πράξης ή να συμμετάσχει στην ποινική διαδικασία. Η υποχρέωση που θεσπίζεται αναφορικά με τη διαβίβαση των καταγγελιών δεν θίγει την αρμοδιότητα των κρατών μελών να κινούν διαδικασίες και δεν θίγει τους κανόνες περί σύγκρουσης δικαιοδοσίας που θεσπίζονται στην απόφαση-πλαίσιο 2009/948/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 30ης Νοεμβρίου 2009, για την πρόληψη και τον διακανονισμό συγκρούσεων δικαιοδοσίας σε ποινικές υποθέσεις.

12.- Το άρθρο 65 κατοχυρώνει το δικαίωμα του θύματος να αποφεύγει την επαφή του με το δράστη, χωρίς όμως κάτι τέτοιο να μετατρέπεται και σε πρόσκομμα για τη διασφάλιση δικαιοσύνης της ποινικής διαδικασίας. Η αποφυγή ταλαιπωρίας και ενδεχόμενη περαιτέρω θυματοποίησης του θύματος κατά τη δικαστική διαδικασία, ιδίως συνεπεία οπτικής επαφής με τον δράστη, την οικογένειά του, τους συνεργούς του ή το κοινό, θα πρέπει να επιδιώκεται με τη λήψη διάφορων μέτρων, όπως ο εξοπλισμός των δικαστηρίων και των αστυνομικών τμημάτων με εγκαταστάσεις με χωριστές εισόδους και χώρους αναμονής για τα θύματα, η κλήτευση των θυμάτων και των δραστών για ακρόαση σε διαφορετική ώρα, κ.λπ. Το **άρθρο 66** αναφέρεται ειδικά στην προστασία των θυμάτων κατά την ποινική έρευνα, η οποία πρέπει να διεξάγεται κατά τρόπο που να διασφαλίζει την ποιότητα των

στοιχείων που προσκομίζουν τα θύματα, κάτι που φυσικά επηρεάζει και ένα δίκαιο αποτέλεσμα της ποινικής διαδικασίας. Η προστασία της ιδιωτικής ζωής του θύματος μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μέσο για την αποτροπή δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης και μπορεί να επιτυγχάνεται με σειρά μέτρων που συμπεριλαμβάνουν τη μη κοινοποίηση ή την περιορισμένη κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα του θύματος και τον τόπο στον οποίο βρίσκεται. Το **άρθρο 67** εμπεριέχει μέτρα που ήδη υφίστανται στην ελληνική νομοθεσία και σχετίζονται με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και τον περιορισμό της δημοσιότητας και της καταγραφής-αναμετάδοσης των ποινικών δικών.

13. – Το άρθρο 68 προβλέπει για πρώτη φορά μια οργανωμένη διαδικασία αξιολόγησης των ιδιαίτερων και ειδικών αναγκών του θύματος ώστε να του παρασχεθεί η κατάλληλη προστασία. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναλαμβάνει κεντρικό ρόλο στην όλη διαδικασία, αναλαμβάνοντας να συντονίσει τις διάφορες αρχές. Προσδιορίζεται το περιεχόμενο της αξιολόγησης, ενώ γίνεται ειδική πρόβλεψη για θύματα που τείνουν να υφίστανται σε μεγάλο βαθμό δευτερογενή και επαναλαμβανόμενη θυματοποίηση, εκφοβισμό και αντεκδίκηση, όπως τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, τρομοκρατίας, οργανωμένου εγκλήματος, βίας στο πλαίσιο στενών σχέσεων, σεξουαλικής βίας ή εκμετάλλευσης, βίας λόγω φύλου ή εγκλημάτων μίσους και τα θύματα με αναπηρίες και τα παιδιά θύματα.

14. – Το άρθρο 69 προσδιορίζει έτι περαιτέρω το δικαίωμα προστασίας θυμάτων με ειδικές ανάγκες κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, κάνοντας κατά βάση συγκεντρωτική αναφορά στις διάφορες ρυθμίσεις που ήδη υπάρχουν στην ελληνική νομοθεσία. Ειδική αναφορά γίνεται σε ευάλωτες κατηγορίες θυμάτων, όπως παιδιά, κωφοί και άλαλοι.

15. – Οι υπάλληλοι υπηρεσιών και οι επαγγελματίες που έρχονται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους σε επαφή με το θύμα πρέπει να έχουν επαρκείς γνώσεις ώστε να κατανοούν τις ανάγκες των θυμάτων και έτσι να παράσχουν την κατάλληλη συνδρομή σε αυτά. Το άρθρο 70 ορίζει τους θεσμικούς φορείς που είναι αρμόδιοι να διασφαλίσουν τη διαρκή κατάρτιση των ως άνω υπαλλήλων και επαγγελματιών.

16. – Το άρθρο 71 ορίζει ότι ο συντονισμός των υπηρεσιών και η ανάπτυξη συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα αποτελεί προϋπόθεση για την υλοποίηση των προβλέψεων του παρόντος νόμου. Έτσι, οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει να συνεργάζονται στενά με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συγκεκριμένα δε με τις αναγνωρισμένες και ενεργές μη κυβερνητικές οργανώσεις που βοηθούν τα θύματα εγκληματικών πράξεων, ιδιαίτερα στο πλαίσιο πρωτοβουλιών για τη διαμόρφωση πολιτικών, εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, ερευνητικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων και στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, καθώς και στο πλαίσιο της παρακολούθησης και της αξιολόγησης του αντικτύπου των μέτρων υποστήριξης και προστασίας των θυμάτων εγκληματικών πράξεων. Επίσης οι δημόσιες υπηρεσίες θα πρέπει να εργάζονται με συντονισμένο τρόπο και να έχουν συμμετοχή σε όλα τα επίπεδα της διοίκησης - σε επίπεδο Ένωσης και σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

17. – Με το άρθρο 72 τροποποιείται η διάταξη της παραγράφου 6 του άρθρου 9 ν. 2928/2001 ώστε να συμπεριληφθούν στο κανονιστικό της εύρος και τα θύματα, οι οικείοι και οι ουσιώδεις μάρτυρες των εγκλημάτων με ρατσιστικά χαρακτηριστικά διότι κρίνεται ότι τα πρόσωπα αυτά είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα στον κίνδυνο δευτερογενούς και επαναλαμβανόμενης θυματοποίησης, εκφοβισμού και αντεκδίκησης από το δράστη κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η πληρέστερη προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας σε σχέση με το άρθρο 18 της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ.

18. - Με το άρθρο 73 ορίζεται το Τμήμα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως ο αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της εφαρμογής του παρόντος νόμου και για την ανάπτυξη δράσεων για την υλοποίησή του.

19. - Με το άρθρο 74 συνιστώνται Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανηλίκων Θυμάτων – «Σπίτια του Παιδιού», τα οποία είναι αρμόδια για την ατομική αξιολόγηση και την εκτίμηση της αντιληπτικής ικανότητας και της ψυχικής κατάστασης ανήλικων θυμάτων, την παροχή γενικών υπηρεσιών υποστήριξης προς αυτά, τη συνδρομή όλων των αρμοδίων αρχών για την προσήκουσα και φιλική προς το παιδί εξέτασή του και για τη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών και χώρων για την εξέταση, καθώς και για την καταγραφή της κατάθεσης του ανηλίκου με ηλεκτρονικά οπτικοακουστικά μέσα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι η εθνική νομοθεσία (άρθρο 226 Α ΚΠΔ, κ.α.) προέβλεπε ήδη τις εν λόγω διαδικασίες (όπως για παράδειγμα την παρουσία παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου κατά την εξέταση του ανήλικου θύματος, την εκτίμηση αντιληπτικής ικανότητας και της ψυχικής κατάστασής του, την καταγραφή της κατάθεσης σε ηλεκτρονικά μέσα) ώστε να μην επαναθυματοποιείται το παιδί κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας. Οι προβλέψεις αυτές έχουν ήδη θεσπιστεί από την κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία (ν. 3625/2007) και από την Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης (ν. 3727/2008). Ωστόσο, οι διαδικασίες αυτές είχαν παραμείνει ανεφάρμοστες. Σύμφωνα μάλιστα με στοιχεία του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κατά το έτος 2016 σχηματίστηκαν 443 δικογραφίες που αφορούν σε κακοποίηση με θύματα ανηλίκους.

Η παρούσα διάταξη στοχεύει στην υλοποίηση των εν λόγω νομοθετικών προβλέψεων και στην κάλυψη του τόσο σημαντικού αυτού κενού που είχε ως αποτέλεσμα την περαιτέρω θυματοποίηση των παιδιών κατά την διερεύνηση των σε βάρος τους διαπραχθέντων ποινικών αδικημάτων. Έτσι, δημιουργούνται πέντε Αυτοτελή Γραφεία Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων, τα λεγόμενα «Σπίτια του Παιδιού», τα οποία θα παρέχουν τις υπηρεσίες τους στην ευρύτερη Εφετειακή Περιφέρεια.

Το «Σπίτι του Παιδιού» ξεκίνησε από τις σκανδιναβικές χώρες πριν από 15 περίπου έτη και βασίστηκε στο αμερικάνικο πρότυπο των «Συμβουλευτικών Κέντρων για τα Παιδιά» (“Child Advocacy Centers”), τα οποία αναπτύχθηκαν στις Ην. Πολιτείες ήδη από τη δεκαετία του 1980. Σκοπός του «Σπιτιού του Παιδιού» είναι να δημιουργηθούν φιλικότερες προς τα παιδιά δικαστικές διαδικασίες και να αναδειχθεί το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού ως πρώτη προτεραιότητα κατά τη διερεύνηση ενός ποινικού αδικήματος που διαπράχθηκε σε βάρος ή με μάρτυρα ένα παιδί. Το «Σπίτι του Παιδιού» βασίζεται στη διεπιστημονική συνεργασία, όπου οι αστυνομικές και δικαστικές αρχές συνεργάζονται με εξειδικευμένους επιστήμονες σε ένα φιλικό προς τα παιδιά περιβάλλον. Η διεπιστημονική συνεργασία βελτιώνει την ποιότητα των ερευνών, ενώ ταυτόχρονα αποτρέπει την περαιτέρω θυματοποίηση του παιδιού.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στα περισσότερα κράτη της Ευρώπης έχουν θεσπιστεί ειδικά μέτρα και υπηρεσίες για την προστασία των παιδιών από τη δευτερογενή θυματοποίηση κατά τις

δικαστικές διαδικασίες, ενώ έχουν δημιουργηθεί και ειδικοί χώροι για την εξέταση ανήλικων θυμάτων. Στις Η.Π.Α. ειδικοί χώροι υπάρχουν, όπως προαναφέρθηκε, ήδη από την δεκαετία του 1980. Ειδικοί χώροι υπάρχουν επίσης στην Κροατία, την Εσθονία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ην. Βασίλειο, την Πολωνία, τη Βουλγαρία κ.α.

Έτσι, με τη θέσπιση Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων και τη στελέχωσή τους από εξειδικευμένο προσωπικό (ψυχολόγους και κοινωνικούς λειτουργούς) γίνονται σημαντικά βήματα για την υλοποίηση νομοθετικών προβλέψεων που είχαν παραμείνει κενό γράμμα επί μια δεκαετία.

Με την παράγραφο 2 του άρθρου 74 προβλέπεται μάλιστα ότι τα εν λόγω Γραφεία θα ασκούν τις αρμοδιότητές τους σε όλη την Εφετειακή Περιφέρεια στην οποία ανήκουν.

Με την Υπουργική απόφαση που θα εκδοθεί σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 74, θα προβλεφθούν οι διαδικασίες που θα ακολουθούν τα εν λόγω Γραφεία για την ατομική αξιολόγηση, την εκτίμηση της αντιληπτικής ικανότητας και της ψυχικής κατάστασης των ανήλικων θυμάτων, την συνδρομή των αρχών κατά την εξέταση του θύματος και την καταγραφή της κατάθεσης σε ηλεκτρονικά οπτικοακουστικά μέσα, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

20. - Με το άρθρο 75 επέρχονται οι αναγκαίες τροποποιήσεις στον Οργανισμό του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων τις οποίες επιφέρει η σύσταση των ως άνω Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων εντός της Υπηρεσίας Επιμελητών Ανηλίκων και Κοινωνικής Αρωγής, ενώ με το **άρθρο 76** προβλέπεται η αναγκαία αύξηση των θέσεων της εν λόγω Υπηρεσίας, η κατανομή τους στα Γραφεία αυτά και η πλήρωσή τους με αποσπάσεις, μετακινήσεις και μετατάξεις προσωπικού, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

Τέλος, με το **άρθρο 77** επέρχονται οι αναγκαίες τροποποιήσεις στο άρθρο 226 Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας ως εκ της σύστασης των Αυτοτελών Γραφείων Προστασίας Ανήλικων Θυμάτων και της ανάγκης αποσαφήνισης του ρόλου του παιδοψυχολόγου ή παιδοψυχιάτρου ο οποίος παρίσταται κατά την εξέταση ανήλικων θυμάτων των πράξεων που προβλέπονται στο άρθρο αυτό.

Αθήνα, 30 Μαΐου 2017

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

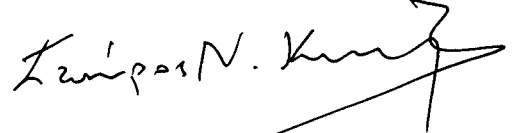
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΣΚΟΥΡΛΕΤΗΣ

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ

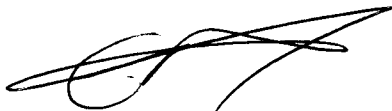
ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΟΝΤΟΝΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΥΗΣ

ΕΥΤΥΧΙΑ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ

ΥΓΕΙΑΣ

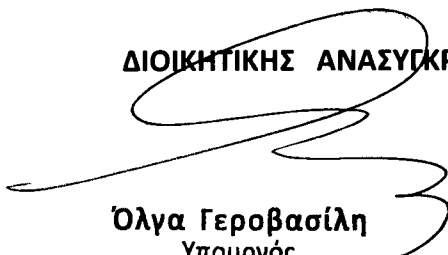
ΑΝΔΡΕΑΣ ΕΛΛΗΘΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

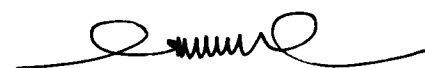

ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ

Όλγα Γεροβασίλη
Υπουργός
Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΟΛΓΑ ΓΕΡΟΒΑΣΙΛΗ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΟΣΚΑΣ

Ο ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

A handwritten signature in black ink, consisting of stylized, flowing letters that appear to be 'Γ. ΧΟΥΛΙΑΡΑΚΗΣ'.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΚΗΣ